

(Ф 03.01-25)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«___» червня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Аналіз кредитного портфелю банку та шляхи зменшення його ризиковості»

Виконав(ла): Тетяна ТАРАСЕНКО

Керівник: старший викладач Лариса ТУРОВА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - старший викладач Лариса ТУРОВА

другий розділ - старший викладач Лариса ТУРОВА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«13» травня 2024 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти ТАРАСЕНКО Тетяні Володимирівні
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи « Аналіз кредитного портфелю банку та шляхи зменшення його ризиковості» затверджена наказом ректора від __ .04.2024 № /ст.

2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 до 16.06.2024.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, Національного банку України, дані обліково-інформаційної системи банку, фінансова, податкова, статистична звітність банку.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Економічна сутність кредитного портфеля банківської установи

1.2. Роль кредитного портфелю в забезпеченні ефективної кредитної політики банку

1.3. Фінансово-економічний паспорт АТ “СЕНС БАНК”

Висновок до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ “СЕНС БАНК” ТА ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ ЙОГО РИЗИКОВОСТІ

2.1. Аналіз складу та динаміки кредитного портфеля банку

2.2. Оцінка ефективності управління кредитною діяльністю АТ “СЕНС БАНК”

2.3. Шляхи мінімізації кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”

Висновок до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу: ЛИСТ 1. Типи кредитного портфеля банку. ЛИСТ 2. Функцій управління кредитним портфелем банківських установ. ЛИСТ 3. Фінансово-економічний паспорт АТ "СЕНС БАНК". ЛИСТ 4. Фінансові показники економічної діяльності АТ "СЕНС БАНК". ЛИСТ. 5. Динаміка кредитного портфелю АТ "СЕНС БАНК". ЛИСТ. 6. Показники дохідності та ризикованості кредитного портфеля АТ "СЕНС БАНК".

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	13.05.2024 – 21.05.2024	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.05.2024 – 31.05.2024	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну роботу. 4. Підготовка виступу.	01.06.2024 – 04.06.2024	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	05.06.2024 06.06.2024	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	старший викладач Лариса ТУРОВА		
РОЗДІЛ 2	старший викладач Лариса ТУРОВА		

8. Дата видачі завдання: «13» травня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис керівника)

Лариса ТУРОВА

Завдання прийняв до виконання

(підпис здобувача)

Тетяна ТАРАСЕНКО

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Аналіз кредитного портфелю банку та шляхи зменшення його ризиковості» містить: 75 сторінок, 9 рисунків, 6 таблиць, 45 літературних джерел.

Мета кваліфікаційної роботи: вивчення теоретичних концепцій та практичних методів управління кредитним портфелем на прикладі АТ "СЕНС БАНК", аналізі ефективності та поточного стану кредитної діяльності у банківських установах і розробці рекомендацій щодо удосконалення кредитного портфеля банку з метою забезпечення сталого розвитку банківської установи.

Об'єктом дослідження є кредитний портфель банку.

Предметом дослідження є аналіз структури, якості та ризиковості кредитного портфелю АТ "СЕНС БАНК", а також вивчення можливих шляхів зменшення ризиків, пов'язаних з ним.

Методи дослідження: загальнонаукові і спеціальні методи дослідження економічних явищ, структурний аналіз, синтез, статистичний метод – для дослідження динаміки та структури показників АТ "СЕНС БАНК", табличний та графічний методи для відображення динаміки показників, метод узагальнення напрямків вдосконалення кредитного портфелю банку.

Результати дослідження можуть бути застосовані АТ "СЕНС БАНК", для вдосконалення кредитного портфелю, а також у навчальному процесі та подальших дослідженнях.

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, БАНК, КРЕДИТНИЙ РИЗИК, КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ, РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ, АНАЛІЗ.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	9
1.1. Економічна сутність кредитного портфеля банківської установи.....	9
1.2. Роль кредитного портфелю в забезпеченні ефективної кредитної політики банку	16
1.3. Фінансово-економічний паспорт АТ “СЕНС БАНК”	23
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ “СЕНС БАНК” ТА ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ ЙОГО РИЗИКОВОСТІ	40
2.1. Аналіз складу та динаміки кредитного портфеля банку	40
2.2. Оцінка ефективності управління кредитною діяльністю АТ “СЕНС БАНК”	47
2.3. Шляхи мінімізації кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”	55
Висновки до розділу 2.....	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність теми. У світі фінансів, де банківський сектор відіграє ключову роль у економічному розвитку, управління кредитним портфелем стає фундаментальною складовою успішної діяльності будь-якого фінансового закладу. Зростання конкуренції, швидкі зміни у фінансовому середовищі та несприятливі економічні умови роблять ефективне управління кредитами вельми важливим завданням для банків. Аналіз кредитного портфелю та виявлення шляхів його оптимізації стають запорукою стабільності та успішності банківської установи в умовах постійної зміни та ризику.

У військовий час кредитний портфель банку стає особливо вразливим та підвищується його ризиковість через нестабільність економічного середовища. Військовий конфлікт призводить до загострення політичної та економічної ситуації в країні, що може спричинити ряд проблем для банківської системи. Під час війни, банки стають обережнішими у наданні нових кредитів бізнесу та населенню.

Політична нестабільність та загроза втрат можливості повернення позичених коштів змушує фінансові установи скоротити кредитування та зменшити свій ризик. Крім того, військовий стан може призвести до збільшення кількості непрацюючих кредитів через зниження платоспроможності клієнтів, припинення їх діяльності або зміни умов ведення бізнесу. Банки змушені активно моніторити свій кредитний портфель та приймати заходи для мінімізації ризиків, наприклад, шляхом реструктуризації кредитів, встановлення нових гарантій, а також активного спілкування з клієнтами.

Аналіз літературних джерел. Теоретичні та практичні аспекти кредитного портфеля комерційного банку досліджуються у працях таких учених: Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П., Бугель Ю., Волкова В. В., Власенко О. С., Дзюблюк О. В., Долінський Л. Б.,

Дуброва Н. П., Тріль А. О., Косова Т. Д., Куліш Г.П., Кот М.А., Курінна В. В., Ларіонова К. Л., Литовченко О.Ю., Глущенко І.О., Манжула Д. П., Маринюк Л. В., Михайляк Г. В., Надієвець Л. М., Гевал О. О., Ніколаєнко Ю. В., Осташ С. В., Похитон І. П., Крот Л. М., Семенча І.Є., Сєрик Ю.В., Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І., Харченко А. М. та ін.

Попри значний внесок вказаних вчених у дану проблематику й досі залишаються невирішеними питання пов'язані з адаптацією кредитного портфеля банку до змінливих кризових умов економічного простору. Тому важливо надалі досліджувати можливості кредитного портфелю банку, оскільки це допомагає забезпечити ефективне управління ризиками, оптимізувати структуру портфелю та забезпечує більшу фінансову стабільність банку.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у вивченні теоретичних концепцій та практичних методів управління кредитним портфелем на прикладі АТ "СЕНС БАНК", аналізі ефективності та поточного стану кредитної діяльності у банківських установах і розробці рекомендацій щодо удосконалення кредитного портфеля банку з метою забезпечення сталого розвитку банківської установи.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення наступних *завдань*:

- визначити сутність кредитного портфелю у банківській установі;
- з'ясувати роль кредитного портфелю в забезпеченні ефективної кредитної політики банку;
- розглянути організаційно-економічну характеристику АТ "СЕНС БАНК";
- проаналізувати склад та динаміку кредитного портфеля АТ "СЕНС БАНК";
- оцінити ефективність управління кредитною діяльністю АТ "СЕНС БАНК"
- дослідити шляхи мінімізації кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля АТ "СЕНС БАНК".

Об'єкт дослідження - кредитний портфель банку.

Предмет дослідження - аналіз структури, якості та ризиковості кредитного портфелю АТ “СЕНС БАНК”, а також вивчення можливих шляхів зменшення ризиків, пов'язаних з ним.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи: загальнонаукові і спеціальні методи дослідження економічних явищ (п. 1.1, п. 1.2, п.1.3), структурний аналіз, синтез, статистичний метод – для дослідження динаміки та структури показників АТ “СЕНС БАНК” (п. 2.1, п. 2.2, п. 2.3), табличний та графічний методи для відображення динаміки показників (п. 1.1, п. 1.2, п. 1.3, п. 2.1, п. 2.2, п. 2.3), метод узагальнення напрямків вдосконалення кредитного портфелю банку (п. 2.2, п. 2.3).

Інформаційною базою дослідження виступили законодавчі та нормативні акти, періодична література, наукові статті, фінансова та статистична звітність АТ “СЕНС БАНК”, ресурси мережі Інтернет.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження, що містяться в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію та отримали схвалення на XIV International scientific-practical conference «Finance, accounting and taxation: theory and practice», а саме: Malte Pehl LL.M., Turova Larysa, Tarasenko Tatiana Credit policy of commercial banks under the conditions of marital state. XIV International scientific-practical conference «Finance, accounting and taxation: theory and practice». Kyiv, 2023, National Aviation University. (K: NAU, 2023.) P. 91-93 та опубліковані у науковій статті: Владика Ю., Турова Л., Тарасенко, Т. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-103>

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота включає в себе вступ, два розділи, висновок та список використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 75 сторінки, у тому числі 6 таблиць, 9 рисунків та 8 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Економічна сутність кредитного портфеля банківської установи

В сучасних умовах глобальних фінансових та економічних змін кредитний портфель банку виступає як ключовий елемент його фінансової стабільності та ефективності. Кредитний портфель є сукупністю всіх виданих банком кредитів, які розподіляються за різними категоріями, такими як вид кредиту, термін кредитування, розмір позики, галузь економіки та ризиковість. Цей портфель відіграє важливу роль у забезпеченні банку стабільними грошовими потоками, що сприяє його здатності виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та інвесторами.

Відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність”, банківський кредит - це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [34].

Кредит в банківській установі представляє собою фінансовий продукт, за допомогою якого банк надає клієнту певну суму грошей на умовах погашення разом із відсотками в майбутньому. Сутність кредиту полягає в передачі грошових ресурсів клієнту з метою задоволення його тимчасових фінансових потреб, які можуть включати в себе покупку майна.

Банківський кредит виконує ряд ключових функцій. Він служить інструментом перерозподілу фінансових ресурсів, сприяючи руху капіталу від тих, хто має зайві гроші, до тих, хто потребує фінансування. Крім того, банківський кредит виконує функцію заміщення грошей в обігу, дозволяючи

бізнесу та особам здійснювати операції без необхідності безпосередньо обмінювати готівку.

Оскільки кредитні операції становлять значну частину банківських активів, близько 60%, і приносять більшість доходів, близько 2/3, то добре побудована кредитна політика для банку стає надзвичайно важливою. Ця політика визначає стратегії надання кредитів, критерії відбору клієнтів, умови погашення та процентні ставки.

Ретельно розроблена кредитна політика допомагає банку управляти ризиками, забезпечує платоспроможність клієнтів та сприяє підтримці економічного розвитку. Вона також впливає на довгострокову фінансову стабільність банку та його конкурентоспроможність на ринку.

Мета кредитної політики банку полягає в забезпеченні ефективної кредитної діяльності установи. Це означає відбір кредитних проектів, які максимізують доходи банку при мінімізації ризиків, забезпечення платоспроможності клієнтів та сприяння їхньому фінансовому розвитку. Крім того, кредитна політика також спрямована на забезпечення конкурентоспроможності банку на ринку та забезпечення його стабільності та надійності.

Кредитна політика визначається вищим керівництвом банку і містить у собі правила та принципи, які регулюють процес надання кредитів клієнтам. Вона встановлює єдиний підхід до операцій кредитування, визначає типи кредитів, обов'язкові вимоги до позичальників та повноваження різних рівнів банку. Ця політика є ключовим інструментом для зменшення ризиків та забезпечення єдності у процесі надання фінансової підтримки клієнтам.

Економічна сутність кредитного портфеля полягає в його здатності генерувати дохід через процентні ставки, комісійні та інші платежі, пов'язані з обслуговуванням кредитів. Водночас, кредитний портфель є відображенням рівня ризику, який банк готовий взяти на себе. Управління цими ризиками є критично важливим для підтримання фінансової стійкості банку, оскільки невиконання зобов'язань позичальниками може призвести до значних

фінансових втрат. Таким чином, ефективне управління кредитним портфелем вимагає ретельного аналізу та моніторингу якості кредитів і своєчасного прийняття рішень щодо їх реструктуризації або відчуження.

Кредитний портфель банку також має суттєве значення для економіки в цілому, оскільки кредитування є одним з основних механізмів фінансування бізнесу та споживчих потреб. Завдяки кредитам компанії отримують можливість інвестувати в розвиток виробництва, впроваджувати нові технології та розширювати свою діяльність, що сприяє економічному зростанню. Для населення кредити надають доступ до фінансових ресурсів, необхідних для придбання житла, автомобілів, освіти та інших важливих потреб. Таким чином, структура та якість кредитного портфеля банку безпосередньо впливають на стабільність і розвиток економічного середовища країни.

Кредитний портфель банку – це сукупність усіх кредитів, наданих банком його клієнтам, яка включає в себе різноманітні види позик, класифіковані за різними критеріями, такими як вид кредиту (споживчий, іпотечний, корпоративний тощо), термін кредитування (короткострокові, середньострокові, довгострокові), рівень ризику, галузь економіки, в якій діє позичальник, та інші параметри. Кредитний портфель відображає кредитну політику банку та його підхід до управління кредитними ризиками, а також є основним джерелом доходу для банку через отримання відсотків і комісійних платежів.

Залежно від мети, кредитний портфель можна розділити на кілька типів, які представлені на рис. 1.1.

Різні типи портфелів відображають різний підхід до інвестицій та ризиків. Портфель доходу спрямований на максимізацію прибутку при невеликому ризику, зазвичай шляхом розподілу коштів між різними видами активів. Портфель ризику, навпаки, включає в себе високоризикові інвестиції, що може призвести до великих збитків в обличчя ринкових коливань. Збалансований портфель прагне оптимізувати ризики та доходи,

комбінуючи як високоризикові, так і менш ризиковані інвестиції для досягнення стабільної та збалансованої інвестиційної стратегії. Кожен тип портфеля відображає рівень ризику, який інвестор готовий прийняти, та його фінансові цілі.

Рис. 1.1. Основні типи кредитного портфеля

Джерело: розроблено автором на основі [19].

Конфігурація та склад кредитного портфеля банку визначаються численними факторами: внутрішніми політиками банку, регулятивними нормативами, рівнем банківського капіталу та кваліфікацією персоналу. Банки активно вивчають можливості змін у структурі свого кредитного портфеля з метою досягнення найвигідніших параметрів – високої доходності, низького ризику та ліквідності. Цілі при формуванні кредитного портфеля можуть змінюватися відповідно до рівня ризику, але основна мета залишається незмінною – отримання прибутку та збереження фінансової стійкості. У рамках банківського балансу кредитний портфель розглядається як невід’ємна частина активів, виражає свою дохідність та ризик. Таким чином, головними показниками ефективності кредитного портфеля залишаються його кредитний ризик і дохідність.

Кожний банк має унікальну структуру свого кредитного портфеля, яка відображає його специфічні функції та спеціалізацію. Це відображається у виборі різних видів кредитів, які банк видає в залежності від своєї головної діяльності та цільового спрямування. Наприклад, ощадні банки фокусуються на споживчих кредитах для фізичних осіб, тоді як іпотечні банки здійснюють довгострокове кредитування, пов'язане з нерухомістю.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку формуються під впливом кількох ключових факторів:

- конкретні правила та політика кредитування, що визначені офіційною політикою комерційних банків;
- фінансова потужність банку, яку визначає його капіталовкладення;
- досвід та кваліфікація керівництва та менеджерів, які впливають на кредитні рішення;
- регулювання діяльності банку, яке встановлює умови та обмеження щодо формування кредитного портфеля.

У процесі створення оптимального кредитного портфеля необхідно акцентувати увагу на реалізації унікальної кредитної стратегії, що відповідає внутрішнім потребам та меті банку. Вибір найефективніших та надійних кредитних інструментів в цьому контексті стає важливим етапом. Систематичний аналіз стану кредитного портфеля стає ключовим, дозволяючи виявляти оптимальні шляхи розподілу ресурсів, визначати стратегічні напрямки банківської політики та знижувати ризик шляхом вдосконалення диверсифікації кредитних інвестицій.

Цей процес також надає можливість банку вирішувати питання про доцільність надання кредитів клієнтам на основі збалансованого підходу до ризику та потреб бізнесу. Активний моніторинг кредитного портфеля сприяє не лише зниженню можливих ризиків, але й створенню більш надійних фінансових зв'язків із клієнтами. Такий підхід до управління кредитним портфелем допомагає банку висловити свою унікальність на ринку та забезпечити стабільність та довіру від клієнтів та інвесторів.

Завершуючи розгляд теоретичних і методологічних аспектів кредитного портфеля, варто зазначити, що його не можна просто звести до сукупності всіх виданих банком кредитів. Кредитний портфель є відображенням комплексного підходу до організації кредитних відносин у банку. Він забезпечує ефективну взаємодію різних підрозділів банку, які займаються кредитуванням, і визначає можливості успішного виконання цієї ключової функції банку. Тому кредитний портфель слід розглядати як важливий елемент у вивченні кредитної діяльності.

Формулювання цілей для створення кредитного портфеля допомагає визначити важливі чинники, що підкреслюють необхідність ефективного управління ним. Це важливо для досягнення стратегічних цілей комерційного банку як гравця на ринку. Врахування цих факторів показує переваги портфельного підходу до управління кредитами, що дозволяє банку:

- Оптимізувати розподіл ризиків. Розподіл кредитів серед різних клієнтів, галузей і регіонів допомагає банку зменшити загальний ризик втрат, адже проблеми в одній сфері не вплинуть на весь портфель.

- Забезпечити більш стабільний дохід. Різноманітність кредитів у портфелі дозволяє банку отримувати доходи з різних джерел, що робить фінансові результати менш залежними від коливань у певних секторах економіки.

- Підвищити ефективність управління. Портфельний підхід дозволяє банку систематично відстежувати та аналізувати всі кредити, що допомагає швидко виявляти та реагувати на проблеми, покращуючи управління кредитами в цілому.

- Підтримувати ліквідність. Диверсифікований кредитний портфель допомагає банку краще управляти ліквідністю, адже повернення кредитів відбувається з різних джерел у різні терміни.

- Покращити відносини з клієнтами. Маючи різноманітний портфель, банк може пропонувати більш персоналізовані та вигідні умови для різних типів клієнтів, що сприяє зміцненню довіри та залученню нових клієнтів.

- Підтримувати стратегічний розвиток. Портфельний підхід дозволяє банку краще планувати та реалізовувати стратегічні цілі, такі як розширення в нові сегменти ринку або підтримка інноваційних проектів, що сприяє довгостроковому зростанню та розвитку.

- Покращити регулятивне дотримання. Різноманітність кредитного портфеля допомагає банку краще відповідати вимогам регуляторів, знижуючи ризик порушень і штрафів.

Сучасна кредитна діяльність комерційних банків України характеризується підвищеними ризиками, зумовленими багатьма факторами.

Значний рівень політичної нестабільності в Україні є одним із головних факторів, який впливає на ризики, пов'язані з кредитною діяльністю комерційних банків. Постійні зміни у правовій та податковій сферах, а також нестабільність управління країною в цілому, створюють невизначеність для банківського сектору та підвищують ризик кредитування.

Економічні коливання, такі як висока інфляція, коливання валютного курсу та зміни у рівні безробіття, також мають значний вплив на ризики в кредитній сфері. Нестабільна економічна ситуація змушує банки бути обережними при видачі кредитів, оскільки збільшується ризик неповернення коштів позичальниками.

Наростаюча криза платоспроможності промислових підприємств і організацій, які є стратегічними клієнтами та позичальниками банків, також є серйозним фактором, який підвищує ризики в кредитній діяльності. Умови платоспроможності позичальників можуть погіршуватися через економічні труднощі, що може призвести до неповернення кредитів.

Ці фактори створюють серйозні виклики для управління кредитними ризиками банків, і вимагають ретельного аналізу, стратегічного планування та вдосконалення процесів управління ризиками, щоб забезпечити фінансову стійкість і успішну діяльність у складних умовах.

Складність управління кредитним портфелем банку впливає з різноманітності його компонентів, постійної змінності зовнішнього

середовища, впливу економічного циклу та загального стану ринку. Ці фактори взаємодіють між собою, утворюючи складну систему, яку банк потрібно управляти, враховуючи їхні взаємозв'язки та динаміку змін.

Отже, кредитний портфель є ключовим елементом фінансової діяльності банку, що відображає його стратегічну спрямованість та відповідальність перед клієнтами та економічним середовищем загалом. Ретельне управління кредитним портфелем є необхідною умовою для забезпечення фінансової стійкості та успішного функціонування банку в умовах непередбачуваності та змін на фінансових ринках. Враховуючи різноманітність складових та вплив зовнішнього середовища, банки повинні постійно адаптувати свою стратегію управління кредитним портфелем, забезпечуючи оптимальне співвідношення між ризиками та прибутковістю. Водночас, ефективне управління кредитним портфелем відіграє важливу роль у стабілізації фінансової системи та сприяє розвитку реального сектору економіки через забезпечення доступу до фінансових ресурсів для підприємств та населення.

1.2. Роль кредитного портфелю в забезпеченні ефективної кредитної політики банку

У довгостроковій перспективі важливість ефективного управління кредитним портфелем для банку важко переоцінити. Цей портфель не тільки відображає фінансову діяльність банку, але й виступає стратегічно керованою складовою, що формує банківську стратегію. Завдяки ретельному аналізу попиту на кредити в різних секторах економіки, банк може оптимізувати свій портфель, спрямовуючи ресурси на підтримку перспективних галузей та мінімізуючи ризики в менш стабільних сферах. Це дозволяє банку не тільки забезпечити фінансову надійність, але й стати стратегічним партнером для позичальників, підтримуючи їхнє стале зростання та розвиток.

Ефективне управління кредитним портфелем включає постійний моніторинг і аналіз якості виданих кредитів, диверсифікацію ризиків і адаптацію до змінних економічних умов. Це також передбачає використання передових технологій для оцінки кредитоспроможності позичальників та впровадження сучасних методів управління ризиками. Крім того, важливою складовою є розвиток відносин з клієнтами, що сприяє підвищенню їхньої лояльності та зростанню рівня довіри до банку.

Такий підхід допомагає банку залишатися конкурентоспроможним на ринку та впевнено рухатися в невизначеному фінансовому майбутньому. Оптимізуючи свій кредитний портфель і активно взаємодіючи з різними секторами економіки, банк може сприяти загальному економічному розвитку та підтримувати стабільність фінансової системи країни.

До заборгованості за кредитними операціями, що складають кредитний портфель банку, відносяться різні види фінансових активів. Серед них можна виділити:

- Строкові депозити, розміщені в інших банках, а також сумнівна заборгованість за цими депозитами. Строкові депозити – це кошти, розміщені в банках на визначений термін під певний відсоток. Сумнівна заборгованість виникає, коли є ризик невиконання зобов'язань щодо повернення цих коштів.

- Кредити, надані іншим банкам, та сумнівна заборгованість за цими кредитами. Ці кредити можуть бути міжбанківськими позиками, які надаються для підтримки ліквідності або для інших фінансових потреб.

- Кошти, надані суб'єктам підприємницької діяльності за овердрафтом, факторинговими операціями та прострочена заборгованість за факторинговими операціями. Овердрафт – це короткостроковий кредит, наданий для покриття тимчасової нестачі коштів на рахунку клієнта. Факторинг передбачає купівлю банком дебіторської заборгованості підприємств, що дозволяє їм отримати фінансування під забезпечення майбутніх платежів.

- Кошти, надані суб'єктам підприємницької діяльності за операціями репо та іншими подібними операціями. Операції репо (репо-соглашения) є короткостроковими позиками під забезпечення цінними паперами, які повертаються з викупом цих паперів в майбутньому.

Ці різноманітні види заборгованості відображають різні аспекти кредитної діяльності банку та їхнє управління є важливим для підтримання фінансової стійкості та зниження ризиків. Ефективне управління цими активами допомагає банку підтримувати ліквідність, забезпечувати стабільний дохід та мінімізувати втрати від проблемних кредитів.

Потреба розглядати всі кредитні операції як єдине ціле, тобто як кредитний портфель, виникає через необхідність оцінки дохідності, ризиковості та ліквідності не тільки кожної окремої операції, але й їх сукупності. Це дозволяє аналізувати загальний обсяг кредитних операцій з клієнтами банку на певну дату та визначати частку кожної операції у загальному обсязі. Такий підхід дає можливість банку більш точно оцінювати свій фінансовий стан, планувати подальшу діяльність та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Ефективне управління кредитним портфелем комерційного банку є невід'ємною складовою його успішного функціонування. Це включає постійний моніторинг якості кредитів, диверсифікацію ризиків, а також адаптацію до змінних економічних умов. Важливим аспектом є впровадження сучасних технологій і методик для оцінки кредитоспроможності позичальників і управління кредитними ризиками.

Також необхідно розробляти та впроваджувати стратегії для роботи з проблемними кредитами, щоб мінімізувати можливі втрати. Це може включати реструктуризацію боргів, впровадження нових умов кредитування або навіть продаж проблемних активів. Ефективне управління кредитним портфелем сприяє стабільності банку, його здатності генерувати дохід та підтримувати довіру з боку клієнтів та інвесторів, що є ключовим для довгострокового успіху банківської установи.

Ефективне управління кредитним портфелем є необхідною умовою його існування.

Формування кредитного портфеля є неодмінною складовою стратегії банку, і в значній мірі визначається розробленою кредитною політикою. Кредитна політика банку встановлює основні принципи та стратегічні цілі в галузі кредитування, визначаючи параметри кредитної діяльності та умови надання кредитів.

Відповідно до цієї політики, банк визначає сфери діяльності, категорії клієнтів та види кредитів, які він готовий розглядати. Крім того, кредитна політика встановлює внутрішні процедури та критерії кредитування, які регулюють видачу кредитів та розмір кредитних ліній. Таким чином, ефективне формування кредитного портфеля банку неможливе без чіткої та консистентної кредитної політики, яка відповідає стратегічним цілям та ризиковим настановам установи.

Управління кредитним портфелем банку – це процес, який включає планування, організацію, контроль та аналіз всіх кредитних операцій банку. Це управління передбачає оцінку ризиків, визначення стратегії кредитування, моніторинг якості кредитів, диверсифікацію ризиків, а також адаптацію до змінних ринкових умов з метою максимізації прибутковості та мінімізації можливих втрат. Ефективне управління кредитним портфелем забезпечує стабільність банку, його здатність генерувати доходи та підтримувати фінансову стійкість.

Розглянемо основні завдання формування кредитного портфеля комерційного банку, представлені на рис. 1.2.

Оптимізація ризиків - це ключове завдання, оскільки банк зіштовхується з різноманітними фінансовими ризиками, коли надає кредити. Важливо провести комплексний аналіз ризиків, включаючи кредитний, процентний, ринковий та операційний ризики. Банк повинен визначити прийнятний рівень ризику та розробити стратегії його управління, такі як

встановлення критеріїв кредитування, оцінка кредитоспроможності клієнтів та розробка системи моніторингу та контролю за кредитними операціями.

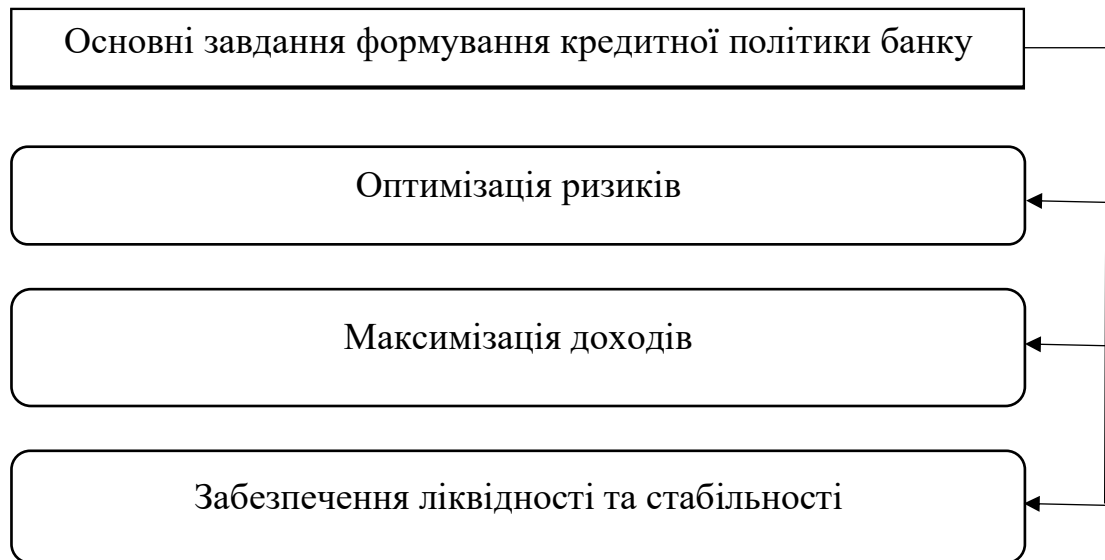

Рис. 1.2. Основні завдання формування кредитного портфеля

Джерело: розроблено автором на основі [19].

Також банк має зацікавленість у максимізації доходів від кредитного портфеля, проте це потребує збалансованого підходу до видання кредитів. Банк повинен ретельно аналізувати ринкові умови, кон'юнктуру економіки та потреби своїх клієнтів. Вироблення ефективних стратегій видачі кредитів, встановлення конкурентоспроможних ставок та вдосконалення процесу розгляду кредитних заявок допомагають банку забезпечити стійкий потік доходів від кредитного портфеля.

Ліквідність та стабільність є критичними аспектами управління кредитним портфелем. Банк повинен забезпечити належний рівень ліквідності для виплати поточних зобов'язань та запобігання фінансовим кризам. Це може бути досягнуто шляхом диверсифікації портфеля за термінами та типами кредитів, розробки планів кризового управління та підтримки оптимального рівня капіталу. Розумне управління ліквідністю допомагає банку зберігати фінансову стійкість та впевненість клієнтів у його надійності.

Формування кредитного портфеля в банку складається з трьох етапів:

1. Формування основних принципів та цілей кредитної політики, а також створення механізмів для управління кредитними операціями.

2. Вибір об'єктів кредитування з метою їх включення до кредитного портфеля банку.

3. Здійснення аналізу стану кредитного портфеля та проведення оперативного управління виявленими відхиленнями від оптимального стану, які можуть виникнути у процесі його формування і функціонування.

Зв'язок між ліквідністю банку та його кредитним портфелем проявляється у впливі якості окремих кредитів, так і загальної якості та обсягу кредитних активів банку в цілому. Важливим аспектом для банків є дослідження ризику власного кредитного портфеля, оскільки це безпосередньо впливає на рівень ліквідності.

Кредитний ризик полягає в невизначеності щодо можливості позичальника виконати свої фінансові зобов'язання. Зменшення ризику в кредитному портфелі сприяє його високій якості та підвищує ліквідність банку, тоді як збільшення кредитного ризику може призвести до зниження ліквідності та загрози стійкості фінансів банку.

У сучасних умовах оцінка якості кредитного портфеля банківської установи зводиться більшою мірою до правильної оцінки ризику, який бере на себе банк у процесі кредитування. Однак слід зазначити, що важливим є не уникнення ризику взагалі, а його попередження і мінімізація. Таким чином, для банків перш за все виступає пріоритетом зниження ризику від неповернення виданої позики [43].

Кредитні операції невіддільно пов'язані з фінансовою стійкістю банку, але у сучасних умовах зростає ризик неповернення кредитів, що може підірвати стабільність банківської установи. Управління якістю кредитного портфеля стає визначальним аспектом фінансової стратегії. Оптимізація структури кредитних операцій, спрямована на збалансування ліквідності та дохідності, відіграє ключову роль у забезпеченні надійності фінансових операцій банку.

Мета управління якістю кредитного портфеля банку – організація ефективного процесу кредитування за рахунок отримання оптимального доходу при мінімальному кредитному ризику. Досягнення зазначеної мети забезпечить підвищення довіри економічних суб’єктів до банку, динамічний розвиток та фінансову стійкість [6].

Серед основних функцій управління кредитним портфелем можна виділити такі: аналітико-інформаційна, стратегічно-оптимізаційна та функція стратегічного управління кредитним ризиком. Характеристика даних функцій наведена на рис. 1.3.

Управління ефективністю банківських вкладень та створення оптимальної структури кредитного портфеля визначають успіх банку та його стійкість у сучасному фінансовому середовищі. Ключову роль у цьому відіграє банківський менеджмент, який вирішує, куди вкладати кошти, як розподіляти кредитні ресурси та як контролювати ризики.

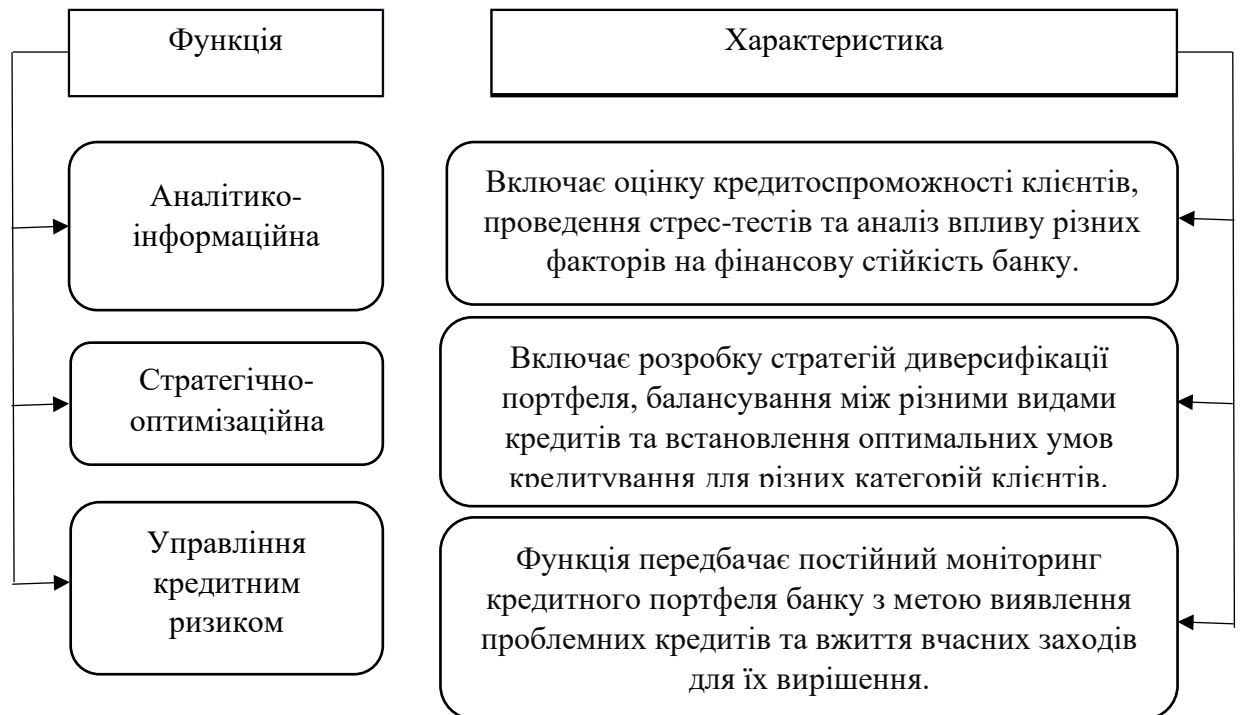

Рис. 1.3. Основні функції управління кредитним портфелем

Джерело: розроблено автором на основі [23].

Наприклад, розглянемо ситуацію, коли банк вирішує розширити свій кредитний портфель в галузі малого підприємництва. Банківський менеджмент аналізує ризики та можливості цього сектору, враховує економічні та політичні фактори, а також конкурентну ситуацію. На основі цього аналізу вони розробляють стратегію, яка дозволяє максимізувати прибутковість портфеля, уникати непередбачуваних ризиків та забезпечувати сталість фінансових показників банку. Це демонструє, як ефективне управління кредитним портфелем може позитивно вплинути на фінансову діяльність банку.

Таким чином, можна зробити висновок, що формування кредитного портфеля стає фундаментальною частиною діяльності комерційного банку, впливаючи на його здатність до стійкого функціонування в довгостроковій перспективі.

1.3. Фінансово-економічний паспорт АТ “СЕНС БАНК”

АТ “СЕНС БАНК” є одним з найбільших українських банків. Банк був заснований у 1992 році. З 2001 року здійснював свою діяльність під назвою АТ «Альфа-Банк» та з 2004 року входив до складу приватної міжнародної банківської холдингової компанії з головним офісом у Люксембурзі. У 2022 році було ухвалено рішення про відмову від бренду Альфа-Банк, здійснено зміну юридичного найменування банку на АТ “СЕНС БАНК” та створено новий бренд Sense Bank. 22 липня 2023 року Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб уклали договір купівлі-продажу 100% акцій АТ “СЕНС БАНК”. АТ “СЕНС БАНК” перейшов у власність держави [28].

АТ “СЕНС БАНК” займає визначні позиції у всіх сегментах банківського ринку, і це не просто результат його діяльності, а вираз його стабільності та довіри, який він належно заслужив у фінансовій галузі. Банк відзначається не лише високими показниками ефективності та надійності, а й

має стратегічне значення як системно важлива установа для фінансової стабільності України. Включення до списку системно важливих банків, яке здійснило Національне банку України, свідчить про впевненість регулятора в його ролі та важливості його діяльності для економіки країни.

Відповідно до рішення Правління Національного банку України від 26 лютого 2021 року №76-рш Банк у 2021 році віднесений до категорії системно важливих. Згідно з постановою Правління Національного банку України від 30 листопада 2020 № 151 Банк є об'єктом критичної інфраструктури в банківській сфері України, а саме банком України, стале функціонування якого забезпечує стабільність банківської системи, має суттєве значення для економіки та безпеки держави, функціонування суспільства та який становить значний суспільний інтерес [30].

АТ “СЕНС БАНК” є правонаступником АТ “Укрсоцбанку”. На початку свого існування Укрсоцбанк був одним із провідних банків України та ключовим гравцем на фінансовому ринку країни. Власність на банк належала UniCredit Group, великій європейській фінансовій групі. Проте в 2016 році UniCredit Group продала свою частку у банку Альфабанк, підтвердивши тим самим стратегічне рішення щодо розширення своєї діяльності на міжнародному ринку.

Після цього перехідному періоду, було прийнято рішення про остаточне об'єднання Укрсоцбанку та Sense Bank в 2019 році. Після цієї дати Укрсоцбанк припинив свою діяльність, а його правонаступником став Sense Bank. Це об'єднання відбулося в рамках стратегічних переглядів і реформувань у фінансовому секторі країни, спрямованих на зміцнення та оптимізацію банківської системи.

Всі депозити, поточні рахунки, кредити і картки, які діяли на дату об'єднання, були переведені на обслуговування в Sense Bank. Цей крок дозволив оптимізувати ресурси обох банків, покращити їх ефективність та забезпечити клієнтам більш високий рівень обслуговування. Об'єднання двох банків також дало змогу створити потужну і конкурентоспроможну

фінансову установу з розширеними можливостями та більш широким спектром послуг для клієнтів.

Банк займає провідні позиції в корпоративному та роздрібному сегментах, активно розвивається у сфері інвестиційного бізнесу та впевнено розширює свою діяльність серед малих і середніх підприємств. Він пропонує клієнтам інноваційні рішення та забезпечує високий рівень обслуговування.

Виконуючи свою місію, банк задовольняє повсякденні фінансові потреби своїх клієнтів, надаючи якісні послуги, прості фінансові рішення та сучасні сервіси, які роблять життя користувачів зручнішим.

Такий підхід до ведення бізнесу дозволяє банку зберігати високу репутацію серед клієнтів та партнерів. Оскільки банк продовжує інвестувати в технології та покращувати свій сервіс, він зміцнює свої позиції на ринку, відповідаючи на зростаючі потреби та очікування своїх клієнтів. Додатково, банк активно впроваджує нові продукти та послуги, орієнтовані на підвищення фінансової грамотності населення та підтримку підприємництва, що сприяє загальному економічному розвитку країни.

Банк активно просуває свої послуги в сфері споживчого кредитування, співпрацює з великими роздрібними мережами для реалізації спільних проектів, та бере участь у державних ініціативах, таких як програма “Доступні кредити 5-7-9%”.

На початок 2024 року у складі Банку включено головний офіс та 138 філій, що активно функціонують у різних регіонах України, забезпечуючи надання різноманітних фінансових послуг. Протягом минулого року закрито п'ять відділень. За останні п'ять років кількість філій скоротилась на 114.

Також варто зазначити, що репутаційний ризик власників АТ “СЕНС БАНК” спричинив суттєвий вплив залучених коштів, що призвело до того, що у 2022 році він отримав статус спеціалізованого ощадного банку, тобто більше ніж 50% пасивів АТ “СЕНС БАНК” належать коштам фізичних осіб.

Розглянемо загальну інформацію про АТ “СЕНС БАНК”, що наведена в табл. 1.1.

Фінансово-економічний паспорт АТ “СЕНС БАНК”

Повне найменування юридичної особи	Акціонерне товариство “СЕНС БАНК”
Скорочена назва	АТ “СЕНС БАНК”
ЄДРПОУ	23494714
Дата реєстрації	24.03.1993
Розмір статутного капіталу	28 726 247 548,40 грн.
Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
Основний напрямок діяльності:	64.19 Інші види грошового посередництва
Юридична адреса	03150, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 100
Контактні дані	ccd@sensebank.com.ua, 0 800 50 20 50 +380 44 298 80 00
Засновник	Держава Україна (в особі суб'єкта управління об'єктами державної власності: (Міністерство фінансів України) Розмір внеску до статутного фонду: 28 726 247 548,40 грн. Частка (%): 100,00%

Джерело: розроблено автором на основі [28].

Ключові напрями розвитку АТ “СЕНС БАНК”, який націлений стати провідним банком для українців, пропонуючи найкращі продукти та передові цифрові послуги. Основна стратегія полягає у трансформації банку, перетворюючи його з кредитного в транзакційний, а також переходячи від традиційного підходу до цифрового. Для цього визначені шість основних пріоритетів, серед яких акцент на розвиток транзакційного бізнесу, використання цифрових технологій та вдосконалення роботи банку. Були визначені конкретні ініціативи для різних сегментів бізнесу, спрямовані на

модернізацію та вдосконалення послуг, а також зменшення операційних витрат. Для реалізації цієї стратегії банк планує стати більш гнучким та цифрово орієнтованим, зосередженим на потребах клієнтів та готовим до конкуренції в сфері цифрових фінансових послуг.

Сенс Банк здійснює широкий спектр операцій відповідно до свого статуту, що визначає його фінансову діяльність та регулює права та обов'язки. Однією з основних функцій банку є зберігання коштів, для чого він приймає вклади від своїх клієнтів. Ці вклади можуть бути як звичайними розрахунковими, так і депозитними, з різними строками та умовами. Крім того, банк видає кредити клієнтам, надаючи фінансову підтримку на різних етапах їхнього життя або бізнесу.

Важливим аспектом діяльності Сенс Банку є фінансові послуги, такі як видача гарантій, обмін валют, міжнародні перекази та інші операції, що спрямовані на забезпечення потреб клієнтів у фінансових послугах. Банк також здійснює інвестиційну діяльність, вкладаючи кошти у різні фінансові інструменти та управляючи активами.

У рамках своєї діяльності АТ «СЕНС БАНК» дотримується встановлених законодавством вимог, а також внутрішніх політик, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності та безпеки клієнтів. Розмаїття операцій, які він проводить, відображає його роль у фінансовій системі країни та забезпечує різноманітні фінансові послуги для клієнтів у всіх сферах їхнього життя та бізнесу.

Увійшовши до складу «Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» у 1999 році, АТ «Сенс Банк» забезпечує своїм клієнтам додатковий рівень захисту та надійності щодо їхніх фінансових активів. Це стає важливою складовою довіри та впевненості клієнтів у банку, оскільки вони знають, що у випадку непередбачуваних ситуацій чи фінансових труднощів їхні вклади покриваються фондом гарантування.

Свідоцтво № 045 від 05.12.2022 року від Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, надане АТ «Сенс Банк» відповідно до законодавства,

підтверджує його статус учасника фонду та зобов'язання щодо дотримання нормативів та вимог, що стосуються захисту та компенсації вкладників у разі негараздів. Для клієнтів це означає, що їхні грошові кошти на рахунках у банку захищені та гарантовані державою, що відображається в їхній фінансовій безпеці та спокої душевному.

Приєднуючись до фонду, банк також демонструє свою здатність до відповідальної та прозорої фінансової діяльності перед клієнтами та регуляторами. Це є одним із показників його стабільності та надійності на фінансовому ринку.

Станом на 2023 рік банк був заслужено популярним серед широкого кола клієнтів. На цю дату було зареєстровано понад 3 мільйони фізичних осіб, що користуються різноманітними фінансовими послугами банку. Це свідчить про широкий спектр інтересів та потреб клієнтів, яким довіряють. Окрім цього, близько 55 тисяч юридичних осіб і близько 82 тисячі ФОПів також вибрали цей банк для вирішення своїх фінансових питань. Це підтверджує репутацію банку як надійного партнера для бізнесу та осіб, що працюють на себе. Також в банку працює 5 тисяч співробітників. Це свідчить про високий рівень обслуговування, якого досягла установа, а також про її значний внесок у розвиток та підтримку економічних процесів в країні.

Двомільйонна аудиторія українців вже використовує цифровий банк Sense SuperApp від Sense Bank. Завдяки мобільному додатку клієнти отримують можливість контролювати свої особисті та бізнес-рахунки цілодобово, насолоджуючись широким спектром переваг цифрового банкінгу. Серед них - можливість отримання довідок онлайн, здійснення основних операцій для ФОП, доступ до цілодобового відеочату зі службою підтримки, можливість придбання військових облігацій, купівля валюти з можливістю подальшого розміщення на депозиті та інші. Sense SuperApp постійно оновлюється та доповнюється новими функціями, що є важливим для задоволення потреб користувачів.

АТ “СЕНС БАНК” успішно пройшов оцінку стійкості Національного банку та станом на грудень 2023 року не мав потреби у докапіталізації та виконував усі обов’язкові нормативи. За підсумками роботи у 2023 році Сенс Банк отримав прибуток понад 5 млрд грн. Аналіз ключових бізнес-напрямів свідчить про зростання довіри діючих та потенційних клієнтів до Sense Bank. У 2023 році банку вдалося покращити свої головні позиції та забезпечити подальше зростання.

Для отримання більш повної карти щодо фінансового стану АТ “СЕНС БАНК” розглянемо його основні фінансові показники, які представлені в табл. 1.2 та рис 1.4.

Таблиця 1.2

Основні фінансові показники економічної діяльності АТ “СЕНС БАНК”

Показники (в тис. грн)	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-		Відносне відхилення, %	
				2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
Активи	115 712 302	75 034 967	108 860 252	-40 677 335	33 825 285	-35	45
Зобов’язання	102 806 312	69 065 689	974 147 977	-33 740 623	28 349 108	-33	41
Власний капітал	12 905 990	5 969 277	11 445 454	-6 936 713	5 476 177	-54	92
Чистий прибуток (збиток) за рік	3 319 121	-6 965 441	5 039 348	-10 284 562	12 004 789	-310	-172

Джерело: розроблено автором на основі [28].

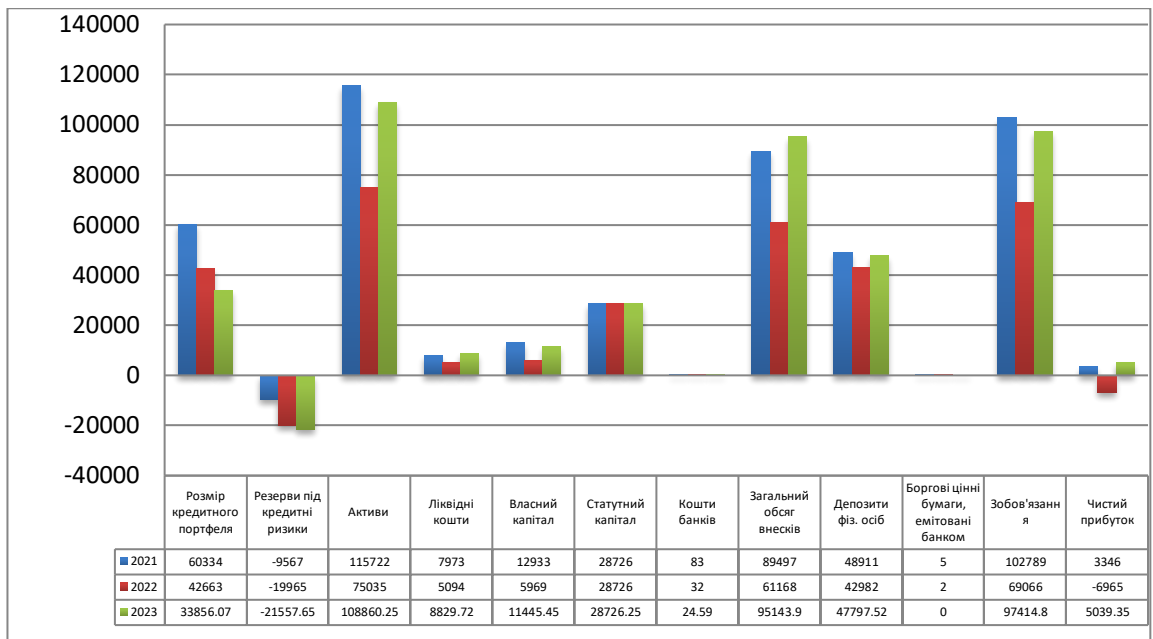

Рис. 1.4. Основні фінансові показники діяльності АТ “СЕНС БАНК” за 2021-2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [28].

У кінці 2022 року АТ “СЕНС БАНК” зафіксувало збиток у розмірі 6,965 млрд грн, в основному через зростання резервів на покриття заборгованості перед клієнтами, які взяли кредити. Тобто, головним чином це було пов'язано з формуванням резервів для проблемних активів, що досягли 21 млрд грн. Ця заборгованість майже у 6,5 разів перевищила показники за аналогічний період минулого року. Однак варто зазначити, що чистий процентний дохід АТ «СЕНС БАНК» за 2023 рік порівняно з 2022 роком зменшився на 20,55% (до 5,540 млрд грн), а чистий комісійний дохід знизився на 17,25% (до 2,352 млрд грн).

У звіті про управління (звіті керівництва) за 2022 рік зазначено, що в 2022 році на бізнес та результати діяльності АТ “СЕНС БАНК” впливали як наслідки збройної агресії РФ проти України, так і репутаційний ризик власників АТ “СЕНС БАНК” [30].

У 2023 році банк показав значний приріст прибутку, перевищивши позначку в 5 мільярдів гривень. Ймовірно, це велике досягнення було обумовлене рядом факторів, серед яких ключовим стала націоналізація

банку. Після цієї події, українці стали більш зацікавлені в користуванні послугами банку, оскільки тепер він не має зв'язків з російськими олігархами. Це сприяло збільшенню довіри населення до установи, що в свою чергу позитивно вплинуло на обсяги клієнтських вкладень та активів банку. Також, варто враховувати реформи та політичні зміни в країні, які могли стимулювати економічний розвиток та підтримувати позитивний настрій у фінансовому секторі. Усе це разом сприяло успішному року для банку та його фінансовій стабільності.

Однак вже у 2023 році прибуток склав 5,039 млрд грн. За 2023 рік активи банку зросли на 45%, аналогічно до структури активів відбулося збільшення зобов'язань на 41%. Власний капітал банку у 2021 році зменшився на 6 936 713 тис грн, однак у 2022 році він збільшився на 5 476 177 тис грн.

На рис. 1.5 та рис. 1.6 зобразимо найбільш вагомі показники в структурі балансу АТ “СЕНС БАНК”.

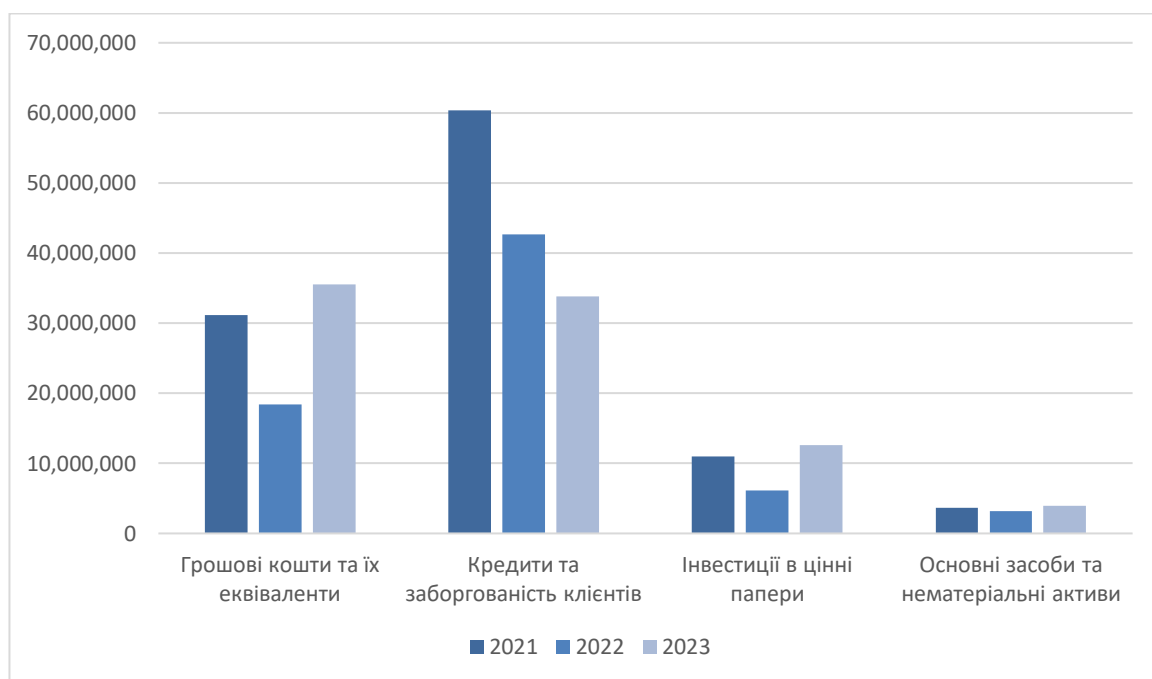

Рис. 1.5. Динаміка основних показників активу АТ “СЕНС БАНК” за період 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [28].

Сума активів банку АТ “СЕНС БАНК” складає 108,8 млрд грн, роблячи його одним із десяти найбільших банків у країні. Перед війною ця сума перевищувала 115 млрд грн, але після початку повномасштабної війни поступово зменшувалась.

Аналізуючи структуру активів АТ “СЕНС БАНК” за три роки, видно деякі цікаві тенденції. Зокрема, грошові кошти та їх еквіваленти утримувалися на рівні 26,90% у 2021 році, проте протягом наступних двох років цей показник поступово збільшувався, досягаючи 32,67% у 2023 році. Це може вказувати на стратегічну орієнтацію банку на збільшення ліквідності та зниження ризиків.

Найбільш значущою категорією активів у портфелі банку є кредити та заборгованість клієнтів. Їх частка зростає з 52,14% у 2021 році до 56,86% у 2022 році, але раптово зменшилася до 31,10% у 2023 році. Це відображає погіршення платоспроможності клієнтів через війну.

Інвестиції в цінні папери також зазнали змін протягом трьох років. Частка цієї категорії активів зростає з 9,50% у 2021 році до 11,60% у 2023 році, що може вказувати на збільшений інтерес банку до інвестиційних можливостей.

Стабільність спостерігалася в розділі основних засобів та нематеріальних активів. Їх частка трималася на відносно незмінному рівні протягом трьох років, з невеликим зростом з 3,14% у 2021 році до 3,58% у 2023 році. Це може свідчити про поступове розширення фізичної та нематеріальної інфраструктури банку.

Отже, загальна тенденція показує збільшення ліквідності, зростання інтересу до інвестиційних можливостей, а також стабільність у розміщенні основних засобів та нематеріальних активів. Однак, різке зменшення частки кредитів та заборгованості клієнтів у 2023 році може вимагати додаткового аналізу для з'ясування причин цього змін.

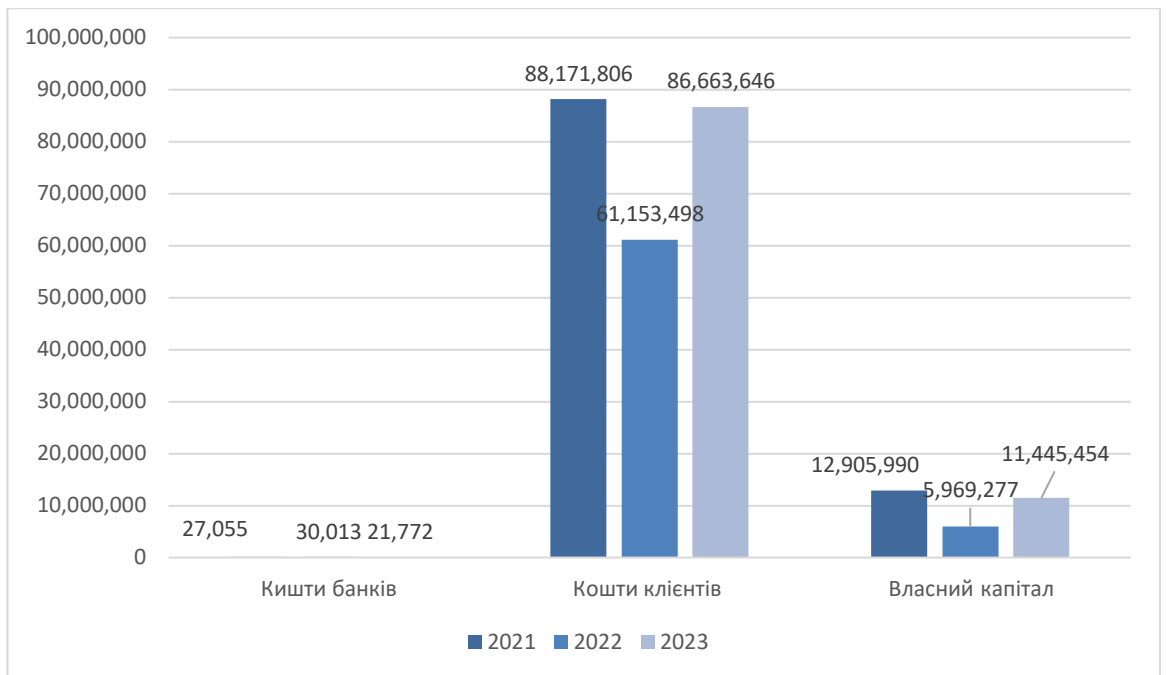

Рис. 1.6. Динаміка основних показників пасиву АТ «СЕНС БАНК» за період 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [28].

У 2022 році банк зіштовхнувся з серйозними фінансовими труднощами через репутаційний ризик, пов'язаний з власниками, що мали зв'язки з країною-агресором. Це спричинило значне зростання непрацюючих кредитів на 63%, причому портфель бізнес-кредитів погіршився на 205%, а роздрібний – на 26%. В результаті активи банку скоротилися зі 117,7 млрд грн до 77,1 млрд грн за півтора року, а кредитний ризик збільшився на 27%. Регулятивний капітал знизився на 50% через рекордні збитки у 2022 році. Аудит, проведений фірмою «РСМ Україна», підтвердив ці негативні тенденції.

На тлі цих подій динаміка пасивів банку також зазнала суттєвих змін. Кошти банків займали незначну частку, постійно зменшуючись з 0,07% у 2021 році до 0,02% у 2023 році. Депозити юридичних осіб значно знизилися з 35,10% у 2021 році до 24,22% у 2022 році, що відображає втрату довіри з боку корпоративних клієнтів на фоні репутаційних проблем банку. Проте у 2023 році після націоналізації довіри почала відновлюватися, і депозити

юридичних осіб зросли до 33,51%. Депозити фізичних осіб залишалися найбільшою категорією пасивів, їх частка зросла з 42,27% у 2021 році до 57,28% у 2022 році, а потім знизилася до 46,10% у 2023 році. Власний капітал також зазнав змін, знизившись з 11,18% у 2021 році до 7,96% у 2022 році, але піднявшись до 10,51% у 2023 році.

Рівень довіри корпоративних клієнтів значно підвищився, що відобразилося у зростанні залишків на рахунках юридичних осіб з 18,8 млрд грн до 36,4 млрд грн. Це вказує на відновлення довіри до банку після зміни власника. Зокрема, пасиви малих і середніх підприємств (МСБ) збільшилися на 29%, а корпоративний портфель зріс на 95%. Крім того, частка підприємств державного сектора у структурі пасивів банку тепер складає близько 23%. Отже, в умовах складної економічної кон'юнктури, викликаній введенням в Україні воєнного стану, АТ “СЕНС БАНК” відзначив суттєве зростання чистого процентного доходу та загалом продемонстрував вражаючі обсяги ключових показників своєї дохідності. Банк, як підприємство, залишається прибутковим, але значне збільшення резервів під заборгованість за кредитами, у разі погіршення фінансового стану клієнтів-позичальників, призвело до виникнення значного збитку у Банку за результатами 2022 року. Незважаючи на ці виклики, банк продовжує зосереджуватись на покращенні своїх фінансових показників та оптимізації процесів. Це включає в себе активну роботу з клієнтами, впровадження нових технологічних рішень та підвищення ефективності операцій.

Протягом 2023 року, клієнти АТ “СЕНС БАНК” активно скористалися його сервісами. Вони оформили 454,4 тисячі платіжних карток, а також здійснили понад 22 мільйони переказів між картками, що свідчить про високий рівень використання банківських послуг клієнтами. Покладання грошей на депозити також є показником довіри до банку і його стабільності. У цьому випадку, кількість відкритих депозитів склала 398,6 тисяч, що є значним показником для фінансової установи.

Найбільш важливою деталлю є те, що порівняно з попереднім роком, кількість вкладів у АТ “СЕНС БАНК” зростає на понад 50%, що свідчить про збільшення довіри клієнтів до банку та його успішну діяльність.

У вересні 2023 року "Експерт-Рейтинг" підтвердило, що АТ “СЕНС БАНК” зберігає довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAAA за національною шкалою України. Це підтверджує високу кредитоспроможність банку серед інших фінансових установ країни. Довіра до АТ “СЕНС БАНК” як серед клієнтів, так і серед інвесторів, підтверджується цим рейтингом. Така оцінка свідчить про стабільні фундаментальні показники банку, ефективне управління ризиками та його високу репутацію на фінансовому ринку.

АТ “СЕНС БАНК” протягом 2020-2023 років здійснювали кредитування як юридичних так і фізичних осіб. Слід зазначити, що в 2022 році обсяги кредитних операцій АТ “СЕНС БАНК” за такими видами операцій як лізинг юридичних осіб, іпотечне кредитування та інші кредити фізичним особам мали тенденцію до зменшення. В той же час, значно зріс обсяг кредитів, наданих юридичним особам.

Банківська система має різні нормативи, метою яких є забезпечення стабільності та безпеки банківської системи, захист інтересів клієнтів та їх довіра послугам на банківському ринку. Кожна група нормативів є важливим для стабільності та ефективності банківської системи. Зокрема, серед таких нормативів можна виділити п'ять груп: нормативи капіталу, ліквідності, кредитного ризику, інвестування та відкритої валютної позиції. Кожна з цих груп нормативів має свої особливості та відповідальність перед регуляторами. Розуміння цих нормативів та їх дотримання є важливим для ефективної та стабільної роботи банків.

Розглянемо основні з таких показників у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Основні показники адекватності капіталу АТ “СЕНС БАНК”

Показник	Норматив	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-	
					2022 до 2021	2023 до 2022
Н1	>200 млн грн	11 433 996	7 180 047	9 097 392	- 4 253 949	1 917 345
Н2	>7	12,12	11,72	15,44	- 0,4	3,72
Н3	>10	8,93	9,29	15,40	0,36	6,11

Джерело: розроблено автором на основі [28].

Протягом звітнього періоду, регулятивний капітал банку відображав значні коливання у межах від 6,000 до 13,452 млрд грн, що свідчило про нестабільні умови на фінансовому ринку. Однак на кінець липня 2023 року спостерігалось покращення ситуації, оскільки регулятивний капітал почав зростати. За перше півріччя 2023 року відбулося значне збільшення цього показника на 29,54%, що свідчить про можливість покращення фінансової стабільності банку та його здатності відповідати вимогам регулятора. Це значення перевищувало встановлене НБУ граничне значення для цього нормативу в 46,5 рази, досягаючи 200 млн грн., що може вказувати на велику фінансову потужність банку та його готовність до зустрічі можливих фінансових ризиків.

Протягом відстежуваного періоду, норматив адекватності регулятивного капіталу АТ “СЕНС БАНК” відображав змінність, коливаючись від 10,44% до 17,66%. Незважаючи на те, що протягом цього часу показник Н2 був постійно вищим за граничний рівень, встановлений Національним банком України, він залишався нижчим, ніж середні показники цього нормативу для всієї банківської системи країни. На початок вересня 2023 року показник Н2 склав 17,66%, що на 7,66 п.п. перевищувало

граничне значення, установлене регулятором, але було на 7,28 п.п. менше, ніж середній рівень Н2 у всій банківській системі України.

Цей показник вказує на те, що банк має відносно надійний рівень капіталу, який перевищує вимоги регулятора, але залишається нижчим за середній рівень в системі. Це може свідчити про те, що банк прагне збільшити свій капітал для підвищення стійкості до можливих ризиків.

Також протягом 2022 року і до серпня 2023 року норматив достатності основного капіталу (Н3) коливався від 7,93% до 17,62%, стабільно перевищуючи встановлений Національним банком України мінімальний рівень. З серпня 2023 року показник Н3 був вищим за середній по банківській системі України. На 1 вересня 2023 року норматив Н3 для банку становив 17,62%, що перевищувало мінімальну вимогу НБУ в 2,52 рази.

Ці дані свідчать про те, що АТ «СЕНС БАНК» не тільки відповідає нормативам регулятора, але й перевершує середньоринкові значення, демонструючи свою фінансову стійкість і ефективне управління основним капіталом.

Показники адекватності капіталу АТ «СЕНС БАНК» свідчать про його фінансову стійкість і здатність ефективно управляти капіталом. Завдяки значному перевищенню встановлених НБУ граничних значень, банк демонструє свою надійність і готовність до можливих ризиків, що є важливим чинником для клієнтів та інвесторів у сучасних умовах ринку.

На початок березня 2024 року АТ «СЕНС БАНК» демонстрував високий рівень забезпеченості регулятивним та основним капіталом:

- Н1 (Показник адекватності регулятивного капіталу) перевищував нормативне значення у 42 рази, що свідчить про високу капіталізацію банку.

- Н2 (Показник адекватності основного капіталу) був на 4,66 в.п. вищий за граничне значення, що вказує на стабільність та надійність банку.

- Н3 (Показник миттєвої ліквідності) перевищував нормативне значення у 2,09 рази і був на 2,58 в.п. вищий за середній рівень Н3 по

банківській системі України, що свідчить про значний запас ліквідності банку.

Станом на 1 березня 2024 року банк мав високий рівень ліквідності, що підтверджується відповідними нормативами, які суттєво перевищували встановлені НБУ значення.

На 1 січня 2024 року частка неробочих кредитів (NPL) у кредитному портфелі банку становила 44,41%. Питома вага ліквідних інструментів з низьким рівнем кредитного ризику (грошові кошти та їх еквіваленти, ОВДП) у структурі активів банку становила 56,66%.

За підсумками 2023 року банк продемонстрував значні обсяги прибутку, чистого процентного та чистого комісійного доходів, що вказує на ефективну роботу банку та його здатність генерувати доходи.

Отже, аналіз фінансово-економічний паспорт АТ “СЕНС БАНК” свідчить про його загальну стабільність і відносну успішність. Банк має позитивні показники у певних аспектах, таких як зростання чистого процентного доходу і збільшення кількості клієнтів. Однак слід звернути увагу на негативні аспекти, зокрема, на збиток за певний період, зменшення кількості відділень та можливі ризики заборгованості за кредитами. В цілому, аналіз фінансового стану банку підкреслює потребу уважного управління та стратегічного планування для забезпечення його подальшого розвитку та успіху.

Висновки до розділу 1

Кредитний портфель банку – це сукупність усіх кредитів, наданих банком його клієнтам, яка включає в себе різноманітні види позик, класифіковані за різними критеріями, такими як вид кредиту (споживчий, іпотечний, корпоративний тощо), термін кредитування (короткострокові, середньострокові, довгострокові), рівень ризику, галузь економіки, в якій діє позичальник, та інші параметри. Кредитний портфель відображає кредитну

політику банку та його підхід до управління кредитними ризиками, а також є основним джерелом доходу для банку через отримання відсотків і комісійних платежів.

Кожний банк має унікальну структуру свого кредитного портфеля, яка відображає його специфічні функції та спеціалізацію. Це відображається у виборі різних видів кредитів, які банк видає в залежності від своєї головної діяльності та цільового спрямування. Наприклад, ощадні банки фокусуються на споживчих кредитах для фізичних осіб, тоді як іпотечні банки здійснюють довгострокове кредитування, пов'язане з нерухомістю.

АТ “СЕНС БАНК” є державним банком, що відіграє ключову роль у фінансовій системі України. Це один з найбільших банків країни, який пропонує широкий спектр банківських послуг для фізичних осіб, підприємств малого та середнього бізнесу, а також великих корпоративних клієнтів. Банк активно займається споживчим кредитуванням, впроваджує партнерські проекти з великими торговельними мережами та бере участь у державних програмах, таких як «Доступні кредити 5-7-9%».

У кінці 2022 року АТ “СЕНС БАНК” зафіксувало збиток у розмірі 6,965 млрд грн, в основному через зростання резервів на покриття заборгованості перед клієнтами, які взяли кредити. Тобто, головним чином це було пов'язано з формуванням резервів для проблемних активів, що досягли 21 млрд грн. Ця заборгованість майже у 6,5 разів перевищила показники за аналогічний період минулого року. Однак вже у 2023 році прибуток склав 5,039 млрд грн. За 2023 рік активи банку зросли на 45%, аналогічно до структури активів відбулося збільшення зобов'язань на 41%. Власний капітал банку у 2021 році зменшився на 6 936 713 тис грн, однак у 2022 році він збільшився на 5 476 177 тис грн.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ “СЕНС БАНК” ТА ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ ЙОГО РИЗИКОВОСТІ

2.1. Аналіз складу та динаміки кредитного портфеля банку

Банки відіграють ключову роль в економіці країни через надання кредитів клієнтам. Ефективність цих кредитних операцій визначає не лише фінансовий стан окремих позичальників, але й загальний економічний контекст країни. Кредитування, з одного боку, сприяє розвитку бізнесу та особистих фінансів, забезпечуючи зростання інвестицій та споживання. З іншого боку, правильно організовані кредитні операції сприяють економічній стабільності, стимулюючи виробництво, зростання зайнятості та підвищення рівня життя населення. Таким чином, банки несуть велику відповідальність у забезпеченні фінансової безпеки та розвитку країни в цілому.

Ключовою функцією банків у сучасній економіці є надання кредитів, які є основним джерелом фінансування для різних суб'єктів економіки, від малих підприємств до великих корпорацій та приватних осіб. Аналіз складу та динаміки кредитного портфеля банку є важливим елементом в оцінці його діяльності та впливу на економіку в цілому.

Склад кредитного портфеля відображає стратегічні пріоритети банку та його вибір у сфері кредитування. Наприклад, якщо банк надає перевагу кредитуванню підприємств, це може вказувати на його зацікавленість у розвитку бізнес-сектору та підтримці економічного зростання через стимулювання інвестицій та розвиток виробництва.

Динаміка кредитного портфеля відображає зміни в стратегії банку, його реакцію на зміни в економічному середовищі та попиті на фінансові послуги. Наприклад, збільшення обсягу кредитів для фізичних осіб може свідчити про стратегію диверсифікації портфеля або зміну попиту на кредити серед населення.

Аналіз динаміки кредитного портфеля також дозволяє виявити ризики та потенційні проблеми, зокрема, концентрацію кредитного ризику на певних секторах чи типах позичальників. Банки повинні бути готові до управління цими ризиками та вживати необхідні заходи для забезпечення стабільності свого кредитного портфеля.

Таким чином, аналіз складу та динаміки кредитного портфеля банку є важливим інструментом для оцінки його фінансової стійкості, стратегічних пріоритетів та впливу на економіку країни.

Ретельний аналіз кредитів та заборгованості клієнтів є ключовим кроком для вивчення фінансового стану АТ “СЕНС БАНК”. Пропонуємо розглянути динаміку кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”, що наведена на рис. 2.1.

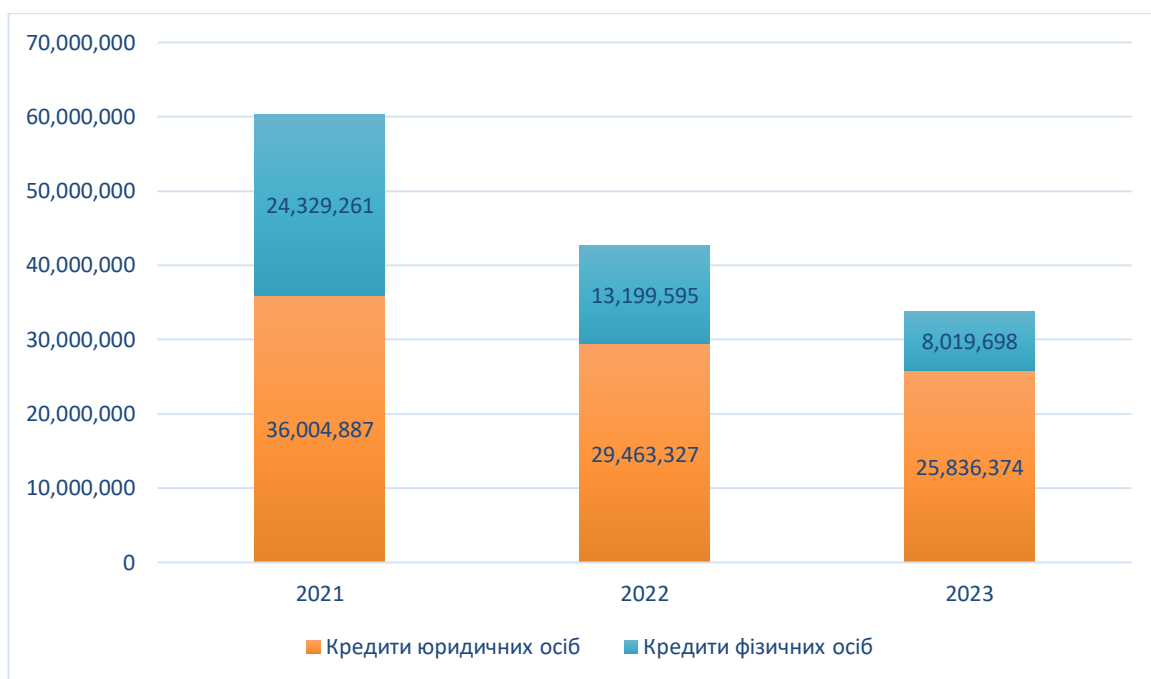

Рис. 2.1. Динаміка кредитного портфелю АТ “СЕНС БАНК” за період 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [28].

АТ “СЕНС БАНК” в основному спрямовує свої кредитні ресурси на підтримку юридичних осіб. Ця категорія клієнтів складає значну частину їх кредитного портфеля. За останні три роки, від 2021 по 2023 рік, кредити,

надані юридичним особам, відігравали домінуючу роль у порівнянні з кредитами для фізичних осіб.

За цей період, кредити юридичним особам склали значну частину в загальній структурі кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”. Наприклад, у 2021 році вони склали близько 60% від усіх кредитів банку, у 2022 році ця частка становила близько 66%, а у 2023 році - близько 76%.

Станом на квітень 2024 року кредитний портфель Сенса Банку значно зріс. З початку 2024 року обсяг кредитування зріс на 1,8 мільярда гривень, що становить приріст у 8%, і тепер загальна сума кредитного портфеля перевищує 25,7 мільярда гривень.

Найбільший приріст відбувся у квітні 2024 року. У квітні кількість нових кредитних угод для корпоративних клієнтів склала понад 46% від усіх чинних угод цього сектору, а для малого та середнього бізнесу цей показник становив 30,77%. Середній розмір кредиту для великих корпоративних клієнтів становить 57 мільйонів гривень, а для малого та середнього бізнесу – 8,6 мільйона гривень.

Причини збільшення кредитування включають стабілізацію економіки, що дозволило банкам відновити активне кредитування, та активність самих підприємців, які адаптувалися до поточних умов і почали вкладати ресурси у розвиток своїх компаній.

Загалом, ця динаміка є надзвичайно позитивною і може продовжитися при подальшому відновленні економіки, за умови стабільної ситуації на фронті.

Такий підхід може бути обумовлений стратегічними цілями банку, його ринковими умовами, спеціалізацією на обслуговуванні бізнес-сектору або іншими факторами. Він також може свідчити про те, що банк бачить більше можливостей для прибуткового кредитування у сфері бізнесу або корпоративного сектору порівняно з кредитами для фізичних осіб.

Розглянемо певні характеристики кредиту банку в його кредитному портфелі, що наведені на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Окремі характеристики кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”

Джерело: побудовано автором на основі [28].

Станом на 2023 рік порівняно з 2022 роком активи АТ “СЕНС БАНК” збільшилися на 10% і склали 108860, 25 млн грн, а обсяг чистих кредитів та заборгованості клієнтів Банку знизився на 12,4 % до 50 660 млн грн.

Протягом аналізованого періоду відбулися суттєві трансформації в структурі активів та кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”, відображаючи стратегічні зміни та відповідь на внутрішні та зовнішні фактори. Зокрема, спостерігалось збільшення частки кредитів у загальних активах банку з 52,14% до 60,12%. Це свідчить про зростання активності у наданні кредитів та розвиток банкового портфеля в цьому напрямку. Збільшення цієї частки може бути індикатором стратегічної зміни у фокусі діяльності банку, спрямованої на підтримку економічного зростання через кредитування реального сектора. Відзначалася істотна динаміка у розподілі кредитного портфеля за валютними ресурсами. Зростання частки кредитів у іноземній валюті з 36,70% до 47,2% вказує на зміну у валютній стратегії банку та можливий вплив на валютний ризик. Ця тенденція може бути спричинена

збільшеним попитом на іноземну валюту серед клієнтів або стратегічними рішеннями банку щодо диверсифікації ризиків та підвищення ліквідності. Для подальшого стабільного розвитку банку важливо зберігати баланс між різними типами активів, забезпечуючи оптимальне співвідношення між ризиком та прибутком.

Для створення ефективної кредитної стратегії комерційного банку та забезпечення задоволення потреб більшої кількості клієнтів і зайняття значної частки ринку, ми вважаємо за необхідне детально проаналізувати кредитний портфель АТ “СЕНС БАНК” за різними галузями економіки, що наведений в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз кредитного портфелю АТ “СЕНС БАНК” в розрізі галузей економіки, тис. грн.

Галузь економіки	2021	2022	2023	Питома вага, % (2021)	Питома вага, % (2023)
Сільське господарство	3 521 967	3 740 181	3 316 463	9	10
Добування сирової нафти та природного газу	627 371	2 128 665	1 804 003	2	5
Виробництво харчових продуктів	4 082 977	3 728 836	2 402 551	10	7
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	785 381	1 084 460	1 059 003	2	3
Виробництво машин і устаткування	2 017 933	1 564 992	2 252 208	5	7
Постачання електроенергії, газу	3 999 328	4 076 943	3 839 746	10	12
Оптова торгівля	8 044 358	6 200 533	6 907 659	21	21
Роздрібна торгівля	1 461 666	851 962	533 341	4	1
Телекомунікації	2 528 173	894 487	359 115	6	1
Надання фінансових послуг	1 862 069	1 110 019	592 102	5	2
Операції з нерухомим майном	7 143 591	8 113 769	8 061 080	18	24
Усього	39 181 165	62 627 783	32 946 932	100	100

Джерело: розроблено автором на основі [28].

Згідно з наведених розрахунків ми бачимо, що галузь економіки пов'язана з операціями з нерухомим майном складає найбільшу частку, а саме 24% у 2023 році, також вагому частку займає оптова торгівля - 21%, далі йде сільське господарство - 10%. В загальному, через запровадження воєнного стану та облікову ставну НБУ, загальна кількість кредитів скоротилася, однак АТ "СЕНС БАНК" намагається повернутися до активного режиму кредитування підприємств та підтримує як наявних, так і нових клієнтів.

Кредитний портфель АТ "СЕНС БАНК" переважно складається з позик підприємствам, які працюють у сферах торгівлі, переробної промисловості та сільського господарства. Найбільше фінансування отримують компанії, що займаються оптовою та роздрібною торгівлею, оскільки вони забезпечують населення товарами першої необхідності, які завжди потрібні. Значну частину також складають кредити підприємствам переробної промисловості, яка відіграє важливу роль у виготовленні різноманітної продукції. Сільськогосподарські підприємства отримують кредити через свою важливість у виробництві продовольства.

Особливістю АТ "СЕНС БАНК" є їхній унікальний підхід до оцінки бізнесу. Вони не обмежуються типовим аналізом, а детально вивчають фінансовий стан і можливості підприємства, що дозволяє більш точно оцінити його потенціал і перспективи розвитку.

Ще однією перевагою банку є можливість отримати кредит до 7,5 мільйона гривень без необхідності надавати заставу та без збільшення процентних ставок. Банк також пропонує швидкий процес ухвалення рішення про видачу кредиту – всього за 24 години після подачі заявки. Це робить кредитування в АТ "СЕНС БАНК" оперативним і зручним для підприємців, що додає банку привабливості серед бізнес-клієнтів.

У період воєнної нестабільності, бізнеси, включаючи аграрні підприємства, знаходяться під тиском змінних умов і необхідності

адаптуватися. Така ситуація стимулює підприємців звертатися до кредитів для оборотного капіталу, оскільки вони дозволяють забезпечити необхідну ліквідність та безперервність фінансування поточних операцій. В цьому контексті, у Sense Bank спостерігається високий попит на такі кредити, що свідчить про розуміння підприємствами важливості забезпечення стійкості у складних умовах.

Близько 70% запитів клієнтів банку стосувалися кредитів для оборотного капіталу, тоді як лише 30% – на інвестиції в розвиток бізнесу.

Наприклад, посівна кампанія 2024 року є важливим періодом для аграрного сектору, коли компанії активно вкладають зусилля у вирощування та збір врожаю. Тут кредити для оборотного капіталу мають особливе значення, оскільки вони дозволяють підприємствам забезпечити ресурси на поточні операції, такі як закупівля насіння, добрив та оплати праці. І хоча інвестиції у розвиток є важливими, пріоритетом залишається забезпечення стабільності та безперервності діяльності в умовах невизначеності.

Зокрема банк відновив участь у програмі підтримки мікро- та малого підприємництва в Україні «Доступні кредити 5-7-9». Наразі корпоративний блок розглядає понад 160 кредитних заявок від чинних та потенційних клієнтів на загальну суму понад 18 млрд грн. Ця програма стимулює розвиток малих і середніх підприємств, надаючи їм можливість отримати кредит за вигідними умовами. За короткий період з моменту приєднання до програми у жовтні минулого року, кредитний портфель банку за цією програмою зріс на 30%, що свідчить про активний і успішний розвиток цього напрямку.

Програма кредитування за ставкою 5-7-9% орієнтована на фінансування підприємств у сферах переробної промисловості та тваринництва, включаючи відновлення основних засобів, підтримку підприємців через пролонгацію кредитів для оборотного капіталу та фінансування енергосервісу для підвищення енергоефективності об'єктів власності.

Українська фінансова житлова компанія акцептувала заявку АТ “СЕНС БАНК” на участь у державній програмі кредитування «Оселя». Після підписання Генеральної угоди з ПАТ «Укрфінжитло» банк надаватиме позичальникам іпотечні кредити терміном від 1 до 20 років за відсотковими ставками 3% або 7% річних [28].

Крім того, банк відновив повноцінне кредитування фізичних осіб за усіма роздрібними програмами, що може включати кредити на придбання автомобілів, побутову техніку, особисте використання тощо. Це вказує на те, що банк активно відновлює свою діяльність у сегменті роздрібного кредитування та відновлює свою присутність на ринку кредитних послуг для населення.

Найбільш значущим є приєднання банку до пільгової іпотечної програми "«Оселя»" у листопаді минулого року. Ця програма надає українцям можливість отримати іпотечний кредит на придбання власного житла під вигідні відсоткові ставки. За програмою "«Оселя»" клієнти можуть отримати кредит до 20 років за ставкою 3% або 7% річних. Це значно полегшує доступ до житла для багатьох українців і сприяє розвитку ринку нерухомості.

Усі ці програми свідчать про стратегічне спрямування АТ “СЕНС БАНК” на підтримку бізнесу та населення через надання вигідних умов кредитування. Це допомагає банку не лише збільшувати свою кредитну базу, але й активно сприяє економічному зростанню та соціальному розвитку країни.

2.2. Оцінка ефективності управління кредитною діяльністю АТ “СЕНС БАНК”

До початку повномасштабного вторгнення в Україну спостерігалася стійка тенденція до зниження частки непрацюючих кредитів (NPL) у банківських портфелях. Однак з 2022 року ця частка почала зростати як у відсотковому відношенні, так і в абсолютних значеннях. Це стало наслідком

різкого економічного спаду, спричиненого війною, яка змусила багато підприємств призупинити свою діяльність і значно знизила доходи населення. У результаті підприємства та фізичні особи втратили здатність своєчасно обслуговувати кредити.

Важливо відзначити, що в кредитному портфелі для населення частка NPL знижувалася, тоді як у сегменті юридичних осіб цей показник зростав. Це свідчить про те, що попри кризу, платоспроможність серед фізичних осіб залишалася відносно стабільною, тоді як корпоративний сектор зіткнувся з більшими фінансовими труднощами.

Зростання частки непрацюючих кредитів підкреслює необхідність удосконалення стратегій управління ризиками та оптимізації кредитної політики банків, враховуючи поточні економічні умови. Для забезпечення стабільного розвитку банківського сектору необхідно залучати державні програми підтримки та співпрацювати з міжнародними фінансовими інституціями, що допоможе мінімізувати негативні наслідки та підтримати фінансову стійкість економіки в умовах війни.

Перший рік повномасштабного вторгнення мав значний вплив на сферу кредитування, призвівши до зростання рівня непрацюючих кредитів та інших проблем у фінансовому секторі. В умовах загальної невизначеності та економічної нестабільності багато клієнтів стали зазнавати складнощів у погашенні кредитів через втрату роботи, скорочення доходів або припинення бізнесу. Це призвело до збільшення кількості непрацюючих кредитів, які утворюють значну частину портфеля кредитів банків. Проте вже у 2023 році підприємці адаптувалися до нових реалій та перелаштували робочі процеси всередині компаній, що дало змогу рухатися вперед. Крім цього, державою було запроваджено ряд програм для відновлення кредитування.

В НБУ зазначають, що банки активно працюють з новими проблемними активами, передусім проводять реструктуризації. "Воєнні" реструктуризації найчастіше передбачають надання боржнику кредитних канікул на 6-9 місяців, пролонгацію кредиту та зміну графіка погашення.

Серед усіх категорій клієнтів вищі шанси відновитися мають ті, що зазнали дефолту через фінансові складнощі або ринкові умови [30].

На рис. 2.3 розглянемо яку часту складають непрацюючі кредити у кредитному портфелі АТ “СЕНС БАНК” та банківської системи загалом.

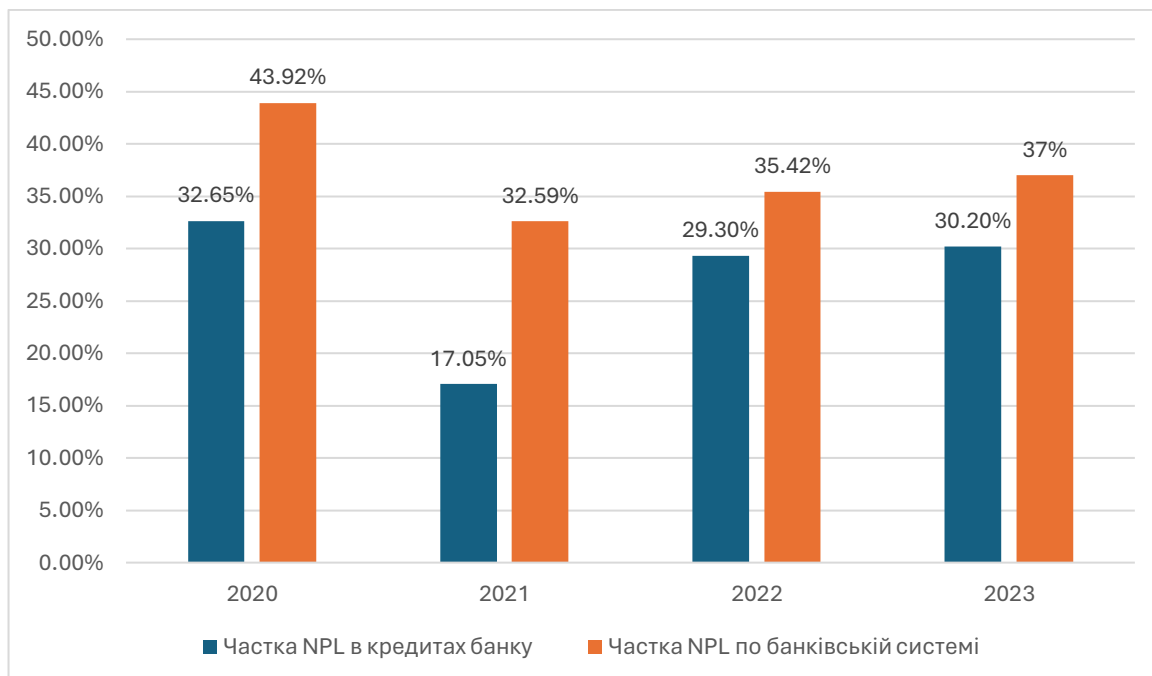

Рис. 2.3. Частка неробочих кредитів (NPL) в кредитному портфелі АТ “СЕНС БАНК” та по банківській системі

Джерело: побудовано автором на основі [28].

Протягом перших дев'яти місяців 2023 року АТ “СЕНС БАНК” зазнав незначного зростання обсягу непрацюючих кредитів. Однак наприкінці року ситуація почала покращуватися. З вересня до грудня частка проблемних кредитів зменшилася на один відсотковий пункт, досягнувши 43,6%. У грошовому вираженні це зниження становило 28,1 мільярда гривень.

Це свідчить про позитивні зрушення в управлінні кредитними ризиками банку. Зменшення частки непрацюючих кредитів може бути результатом ефективних реструктуризаційних заходів і поліпшення платоспроможності клієнтів. Така динаміка вказує на можливість подальшої стабілізації та зростання фінансових показників банку в майбутньому.

Стан непрацюючих кредитів (NPL) у Сенс Банку значно ускладнився через кілька ключових факторів. Одним із головних чинників є повномасштабне вторгнення росії, яке суттєво вплинуло на якість кредитного портфелю банку. Проте, ще більш вагомий вплив мали репутаційні ризики, пов'язані з попередніми власниками банку. Через втрату довіри клієнтів з високою кредитоспроможністю, банк був змушений скоротити свій кредитний портфель, що призвело до зростання частки проблемних кредитів, оскільки залишилися переважно менш надійні позичальники.

Також варто зазначити, що на початку повномасштабної війни рівень NPL у Сенс Банку вже був дещо вищим, ніж у інших приватних та іноземних банків. Це пояснюється тим, що АТ “СЕНС БАНК” раніше активно купував кредитні портфелі інших банків, включаючи придбання кредитних активів таких установ, як Укрсоцбанк. Ці придбання, хоча й збільшували загальний обсяг кредитного портфеля, водночас підвищували ризики, пов'язані з непрацюючими кредитами.

Для стабілізації ситуації з NPL АТ “СЕНС БАНК” необхідно впроваджувати більш жорсткі та ефективні стратегії управління кредитними ризиками. Це може включати активнішу роботу з реструктуризацією заборгованості, впровадження інноваційних підходів до оцінки ризиків та покращення комунікації з клієнтами для підвищення їхньої платоспроможності. Лише таким чином банк зможе знизити частку проблемних кредитів і поліпшити загальну якість свого кредитного портфеля.

У періоди економічної нестабільності, зокрема під час війни, банки приділяють особливу увагу у процесі надання нових кредитів підприємствам. Одним із ключових аспектів відбору клієнтів для кредитування залишається ступінь їхньої закредитованості, оскільки це безпосередньо впливає на ризик неповернення позик. Проте, наразі відмова банку у наданні кредиту через високий рівень заборгованості компанії не є поширеною практикою, оскільки

бізнеси активно працюють над оптимізацією своїх витрат і впроваджують ефективні стратегії управління фінансами.

Для визначення рівня ризику в банківській сфері використовуються різні критерії, серед яких особливе значення мають нормативи, встановлені Національним банком України. Зокрема, Нормативи Н7, Н8 та Н9 належать до основних механізмів оцінки кредитного ризику. Норматив Н7 визначає максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента і обмежує його на рівні не більше 25%. Норматив Н8 встановлює максимальний розмір великих кредитних ризиків, що не може перевищувати 8-кратного розміру регулятивного капіталу.

З свого боку, Нормативи Н9 регулює максимальний обсяг кредитів та гарантій, наданих окремим інсайдерам або групі інсайдерів, обмежуючи їх відповідно на рівнях не більше 5%. Визначення та дотримання цих нормативів є ключовими для забезпечення фінансової стабільності банку та мінімізації ризиків в кредитній діяльності.

Проаналізуємо показники ризику АТ “СЕНС БАНК”, що наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз нормативів кредитного ризику АТ “СЕНС БАНК”

Роки	Нормативи		
	Н7	Н8	Н9
2021	14,72	96,28	12,20
2022	24,42	252,17	11,25
2023	17,45	136,72	0,01

Джерело: побудовано автором на основі [28].

У 2021 році банк демонстрував відносно стабільні показники ризику: норматив Н7 становив 14,72%, що було значно нижче граничного значення 25%. Норматив Н8 склав 96,28%, також залишаючись в межах допустимого

рівня, та норматив Н9 був 12,20%, що перевищувало встановлений максимум у 5%, але залишалось в межах допустимих відхилень.

У 2022 році показники ризику зазнали значного зростання. Норматив Н7 піднявся до 24,42%, наблизившись до граничного значення. Норматив Н8 зріс до 252,17%. Норматив Н9 трохи знизився до 11,25%, але все ще залишався вище граничного значення.

У 2023 році показники ризику дещо стабілізувалися. Норматив Н7 знизився до 17,45%, залишаючись у безпечній зоні. Норматив Н8 склав 136,72%, що свідчило про певне покращення порівняно з попереднім роком. Норматив Н9 значно знизився до 0,01%, що свідчило про значне покращення в управлінні кредитними ризиками для інсайдерів.

Загалом, аналіз показників ризику АТ “СЕНС БАНК” за три роки показує, що банк стикався з підвищеними ризиками в 2022 році, але в 2023 році зумів частково стабілізувати ситуацію.

АТ “СЕНС БАНК” використовує модель очікуваних кредитних збитків для оцінки кредитного ризику. Ця модель забезпечує своєчасне відображення змін у кредитній якості фінансових інструментів. Вона базується на аналізі поточної інформації та прогнозів щодо майбутніх економічних умов.

Основний принцип моделі очікуваних кредитних збитків полягає в тому, що банк оцінює ймовірність дефолту по кожному фінансовому інструменту, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні фактори, які можуть впливати на кредитоспроможність позичальника. Наприклад, до уваги беруться історичні дані про погашення боргів, поточні фінансові показники позичальника, макроекономічні прогнози та інші релевантні показники.

Модель також враховує можливі сценарії розвитку подій у майбутньому, що дозволяє банку проактивно реагувати на потенційні ризики. Це означає, що банк може своєчасно коригувати резерви під кредитні збитки, знижуючи вплив несприятливих подій на свій фінансовий стан.

Наприклад, у випадку погіршення макроекономічних умов, банк може збільшити резерви під очікувані кредитні збитки, щоб бути готовим до можливих втрат.

Таким чином, модель очікуваних кредитних збитків дозволяє АТ “СЕНС БАНК” ефективно управляти кредитним ризиком, забезпечуючи фінансову стабільність та надійність банку в умовах мінливого економічного середовища. Це підвищує довіру з боку клієнтів та інвесторів, оскільки банк демонструє здатність передбачати та управляти потенційними ризиками.

АТ “СЕНС БАНК” оцінює очікувані кредитні збитки не лише для фінансових активів, але й для фінансової дебіторської заборгованості, зобов'язань з надання кредитів, які не обліковуються за справедливою вартістю, та фінансових гарантій, які також не обліковуються за справедливою вартістю. Для цього банк застосовує різні підходи в залежності від типу фінансового інструменту.

Перший підхід, який використовує АТ “СЕНС БАНК”, можна назвати загальним. Він охоплює кореспондентські рахунки, міжбанківські активні операції, кредити, надані фізичним та юридичним особам, вкладення в боргові цінні папери, заборгованість за активами, проданими з відстрочкою платежу, та операції фінансового лізингу. Для кожного з цих фінансових інструментів банк розраховує резерви під збитки, враховуючи ймовірність дефолту та можливі втрати у разі його настання.

Другий підхід, спрощений, застосовується до дебіторської заборгованості за банківськими та господарськими операціями. Цей підхід дозволяє банку більш ефективно і швидко оцінювати резерви під збитки, зосереджуючи увагу на основних показниках та спрощуючи розрахунки.

Таким чином, АТ “СЕНС БАНК” забезпечує комплексну оцінку кредитного ризику по всіх своїх фінансових інструментах, використовуючи як загальний, так і спрощений підходи для різних типів заборгованостей і зобов'язань. Це дозволяє банку проактивно управляти ризиками,

підтримуючи фінансову стабільність та надійність у будь-яких економічних умовах.

Критерієм значного збільшення кредитного ризику для банків є наявність простроченої заборгованості на термін від 31 до 90 днів. Окрім цього, банки враховують і додаткові фактори, що свідчать про суттєве зростання кредитного ризику. Серед них – значне зниження кредитного рейтингу позичальника, ймовірність прийняття законодавчих актів, які можуть обмежити діяльність позичальника, та наявність інформації про корпоративні конфлікти.

Це означає, що коли боржник має заборгованість понад 30 днів, банки вже починають уважно стежити за його фінансовим станом. Прострочення понад 90 днів є серйозним сигналом про підвищений кредитний ризик. Крім того, якщо кредитний рейтинг позичальника суттєво знижується, це також вказує на можливі труднощі з погашенням боргу в майбутньому.

Додатково, якщо є велика ймовірність ухвалення нових законів або нормативних актів, які можуть негативно вплинути на діяльність позичальника, це також враховується як значне збільшення кредитного ризику. Нарешті, інформація про внутрішні корпоративні конфлікти у позичальника може свідчити про нестабільність його фінансового стану та збільшувати ризики для банку.

Таким чином, банк застосовує комплексний підхід до оцінки кредитного ризику, враховуючи як прострочення платежів, так і інші важливі фактори, які можуть вплинути на здатність позичальника виконувати свої фінансові зобов'язання.

Банк розглядає різноманітні можливості, як позичальники можуть виплатити свої кредити. Перше — це коли позичальник погашає кредит відповідно до розкладу платежів. Другий сценарій — це коли боржник погашає свій борг шляхом перегляду умов погашення кредиту. Третій варіант передбачає погашення боргу за рахунок реалізації забезпечення, яке було надане для отримання кредиту. Четвертий сценарій — це коли борг

списується через невідповідність у погашенні. І, нарешті, існує кастомізований підхід, коли спосіб погашення кредиту не вписується в жоден із зазначених сценаріїв, і потребує індивідуального підходу.

Отже, банк активно використовує модель очікуваних кредитних збитків для своєчасного виявлення та відображення ризиків у фінансовій звітності. Однак, виявлено проблеми, такі як значне зростання непрацюючих кредитів, особливо у сфері бізнес-кредитування. Ці проблеми свідчать про необхідність удосконалення стратегій управління ризиками та погашення боргу.

2.3. Шляхи мінімізації кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”

Ефективна оптимізація кредитної політики є ключовим етапом в управлінні фінансовою стійкістю та прибутковістю банку. Одним із стратегічних напрямків цього процесу є покращення якості кредитного портфеля, що визначається не лише кількістю виданих кредитів, але й їхньою якістю та ризикованістю.

Для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників і регулярно переглядати критерії видачі кредитів. Важливим аспектом є також моніторинг і управління проблемними кредитами, що допомагає своєчасно виявляти та мінімізувати можливі втрати. Використання аналітичних інструментів і моделей для прогнозування кредитних ризиків дозволяє банку приймати більш обґрунтовані рішення. Крім того, необхідно постійно вдосконалювати внутрішні процедури контролю та аудиту, що сприятиме підвищенню прозорості та ефективності процесу кредитування. Загалом, комплексний підхід до оптимізації кредитної політики забезпечить банку стабільний розвиток і підвищить його конкурентоспроможність на ринку фінансових послуг.

На шляху до оптимального балансу між максимізацією видачі кредитів та мінімізацією можливих ризиків, банки вдосконалюють свою кредитну політику, застосовуючи нові методи та стратегії для забезпечення стійкості та довгострокового успіху. В цьому контексті, покращення якості кредитного портфеля виявляється важливою складовою стратегії банку, спрямованою на досягнення оптимального балансу між прибутковістю та безпекою.

Одним з основних інструментів, що дозволяють банкам зменшувати ризики, є диверсифікація кредитного портфеля. Розподіл кредитів серед різних галузей економіки, регіонів та типів позичальників зменшує залежність банку від окремих секторів і дозволяє більш ефективно управляти ризиками. Такий підхід допомагає знизити вплив негативних економічних чинників, що можуть негативно впливати на певні галузі або регіони.

Крім того, важливим аспектом оптимізації кредитної політики є впровадження сучасних технологій та автоматизованих систем оцінки ризиків. Використання штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє більш точно прогнозувати можливі дефолти та приймати обґрунтовані рішення щодо видачі кредитів. Ці технології також сприяють підвищенню ефективності моніторингу вже виданих кредитів та своєчасному виявленню потенційних проблемних активів.

Система управління ризиками також повинна включати регулярне проведення стрес-тестів, які допомагають оцінити вплив різних економічних сценаріїв на якість кредитного портфеля. Це дозволяє банкам підготуватися до можливих кризових ситуацій та розробити відповідні заходи для зменшення їх впливу.

Рефінансування та реструктуризація кредитів є ще одним важливим інструментом, що допомагає банкам знизити ризики. У випадку, коли позичальник стикається з фінансовими труднощами, своєчасне проведення реструктуризації дозволяє уникнути дефолту та забезпечити повернення кредитних коштів. Це не лише зберігає прибутковість банку, але й підтримує його репутацію та довіру клієнтів.

Для отримання більш повної карти щодо фінансового стану АТ “СЕНС БАНК” розглянемо його основні показники дохідності та ризикованості кредитного портфеля, які представлені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники дохідності та ризикованості кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”

Показники	Формула для розрахунку	2021	2022	2023
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом	= Власний капітал/Кредитний портфель	0,214	0,14	0,338
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	=Резерв для покриття можливих втрат від кредитних операцій/Кредитний портфель	0,026	0,297	0,039
Коефіцієнт доходності кредитного портфеля	=Відсотковий дохід банку/ Кредитний портфель	0,166	0,274	0,33
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат	=Відсоткові доходи/ Відсоткові витрати	2,669	2,488	1,982
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	=Чистий відсотковий дохід/ Кредитний портфель	0,105	0,164	0,164

Джерело: побудовано автором на основі [28].

Розрахуємо коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом:

$$K_{2021} = 12\,905\,990 / 60\,334\,148 = 0,214$$

$$K_{2022} = 5\,969\,277 / 42\,582\,922 = 0,140$$

$$K_{2023} = 11\,445\,454 / 33\,856\,072 = 0,338$$

У 2021 році коефіцієнт покриття становив 0,214, що означає, що власний капітал банку покривав приблизно 21,4% його кредитного портфеля. Це свідчило про достатній рівень капіталізації, який забезпечував відносну фінансову стійкість банку.

У 2022 році цей коефіцієнт знизився до 0,140. Така зміна вказує на значне зменшення власного капіталу відносно розміру кредитного портфеля, що могло бути наслідком збільшення проблемних кредитів та втрат банку в умовах економічної нестабільності, викликаній повномасштабним вторгненням Росії. Зниження цього показника означає збільшення фінансових ризиків для банку, оскільки менша частина кредитів була покрита власним капіталом.

У 2023 році коефіцієнт покриття зріс до 0,338, що свідчить про значне покращення в цьому аспекті. Зростання показника до 33,8% вказує на те, що банк зміг суттєво зміцнити свою капіталізацію та покращити покриття кредитного портфеля власним капіталом. Це може бути результатом як зниження обсягу кредитів, так і збільшення власного капіталу завдяки прибутковій діяльності або залученню додаткових інвестицій.

Аналізуючи динаміку коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом, можна очікувати, що АТ "СЕНС БАНК" продовжить зміцнювати свою фінансову стабільність. Після значного покращення цього показника у 2023 році банк має хороші перспективи для подальшого зростання та зниження ризиків. Проте, для забезпечення довгострокової стабільності, банку важливо продовжувати ефективне управління кредитним портфелем, мінімізувати проблемні кредити та підтримувати високий рівень власного капіталу. Це дозволить банку краще підготуватися до можливих економічних викликів у майбутньому та забезпечити стабільність своїх фінансових показників.

Розрахуємо коефіцієнт якості кредитного портфеля:

$$K_{2021} = 1\,536\,486 / 60\,334\,148 = 0,026$$

$$K_{2022} = 12\,659\,463 / 42\,582\,922 = 0,297$$

$$K_{2023} = 1\,322\,883 / 33\,856\,072 = 0,039$$

У 2021 році коефіцієнт якості кредитного портфеля становив 0,026, що свідчить про відносно низький рівень проблемних кредитів. Це вказувало на те, що більшість кредитів у портфелі банку були якісними та не створювали значних ризиків для фінансової стабільності банку.

У 2022 році коефіцієнт різко зріс до 0,297. Це суттєве зростання вказує на значне погіршення якості кредитного портфеля, що, ймовірно, було спричинено повномасштабним вторгненням Росії та пов'язаними з цим економічними труднощами. Зростання частки проблемних кредитів до майже 30% портфеля свідчить про серйозні фінансові ризики для банку в цей період.

У 2023 році коефіцієнт якості кредитного портфеля знизився до 0,039. Це покращення свідчить про значне зниження обсягу проблемних кредитів, що може бути результатом заходів, вжитих банком для покращення управління ризиками та реструктуризації проблемних активів. Відновлення якості кредитного портфеля до майже прийнятного рівня вказує на те, що банк успішно адаптувався до нових економічних умов і зміг покращити фінансову стабільність.

Аналізуючи динаміку коефіцієнта якості кредитного портфеля, можна зробити висновок, що АТ “СЕНС БАНК” пережив період значного погіршення якості активів у 2022 році, але зміг відновити стабільність у 2023 році.

Розрахуємо коефіцієнт доходності кредитного портфеля:

$$K_{2021} = 10\,039\,038 / 60\,334\,148 = 0,166$$

$$K_{2022} = 11\,659\,710 / 42\,582\,922 = 0,274$$

$$K_{2023} = 11\,183\,387 / 33\,856\,072 = 0,33$$

У 2021 році коефіцієнт доходності кредитного портфеля становив 0,166. Це вказує на те, що кожна гривня, вкладена в кредитний портфель,

приносила банку 16,6 копійок доходу. Цей показник свідчить про досить стабільну доходність кредитних операцій у цьому році.

У 2022 році коефіцієнт доходності значно зріс до 0,274. Це суттєве збільшення може бути пов'язане з адаптацією банку до нових економічних умов та підвищенням ефективності управління кредитним портфелем. Зростання доходності до 27,4 копійок з кожної гривні, вкладеної в кредити, вказує на успішні заходи банку для підтримання та покращення доходності в умовах економічної нестабільності.

У 2023 році коефіцієнт доходності продовжив зростати і досяг 0,33. Це означає, що банк зміг отримати 33 копійки доходу з кожної гривні, вкладеної в кредитний портфель. Збільшення доходності до такого рівня свідчить про високу ефективність кредитної діяльності банку та покращення фінансових результатів.

Аналізуючи динаміку коефіцієнта доходності кредитного портфеля, можна зробити висновок, що АТ “СЕНС БАНК” успішно підвищує ефективність своєї кредитної діяльності. Зростання доходності з 16,6% у 2021 році до 33% у 2023 році вказує на значні поліпшення в управлінні кредитним портфелем і здатність банку адаптуватися до складних економічних умов.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат:

$$K_{2021} = 10\,039\,038 / 3\,760\,451 = 2,669$$

$$K_{2022} = 11\,659\,710 / 4\,687\,146 = 2,488$$

$$K_{2023} = 11\,183\,387 / 5\,643\,878 = 1,982$$

У 2021 році цей коефіцієнт становив 2,669, що означає, що відсоткові доходи перевищували відсоткові витрати більш ніж у 2,5 рази. Це вказує на високу ефективність банку у створенні відсоткових доходів порівняно з витратами на обслуговування боргу, що є позитивним сигналом для інвесторів і клієнтів.

У 2022 році коефіцієнт дещо знизився до 2,488. Хоча відсоткові доходи все ще значно перевищували відсоткові витрати, це зниження може свідчити про зростання витрат на обслуговування боргу або про зменшення ефективності у створенні відсоткових доходів. Незважаючи на це, показник залишався досить високим, що свідчить про стабільність фінансової діяльності банку.

У 2023 році коефіцієнт продовжив знижуватися до 1,982. Це означає, що відсоткові доходи перевищували відсоткові витрати майже у два рази. Таке зниження коефіцієнта може бути результатом кількох факторів, таких як збільшення відсоткових витрат через зміну ринкових умов та зменшення відсоткових доходів.

Розрахуємо коефіцієнт прибутковості кредитних операцій:

$$K_{2021} = 6\,332\,587 / 60\,334\,148 = 0,105$$

$$K_{2022} = 6\,972\,564 / 42\,582\,922 = 0,164$$

$$K_{2023} = 5\,539\,510 / 33\,856\,072 = 0,164$$

У 2021 році цей коефіцієнт становив 0,105, що свідчить про те, що прибуток від кредитних операцій складав 10,5% від загального кредитного портфеля. Це досить помірний показник, який свідчить про стабільний, хоча і не надто високий рівень прибутковості кредитних операцій.

У 2022 році коефіцієнт прибутковості кредитних операцій зріс до 0,164. Це означає, що прибуток від кредитних операцій зріс до 16,4% від загального кредитного портфеля. Таке зростання може бути наслідком покращення управління кредитним портфелем, підвищенням ефективності кредитних операцій або зменшенням ризиків неплатежів з боку позичальників. Це позитивний сигнал, який вказує на зростаючу ефективність банку в сфері кредитування.

У 2023 році коефіцієнт залишився на рівні 0,164, що свідчить про стабільність прибутковості кредитних операцій на рівні 16,4% від загального кредитного портфеля. Це показує, що банк зміг утримати високий рівень

прибутковості своїх кредитних операцій, що є ознакою ефективного управління та стійкості в умовах економічної нестабільності.

Аналіз фінансових показників АТ “СЕНС БАНК” за 2021-2023 роки показав покращення фінансової стабільності завдяки зростанню коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом і стабільному збільшенню прибутковості кредитних операцій. Незважаючи на значне зростання проблемних кредитів у 2022 році, банк успішно зменшив їх частку у 2023 році, свідченням чого є покращення коефіцієнта якості кредитного портфеля. Однак, спостерігається зниження співвідношення відсоткових доходів і витрат, що вказує на необхідність оптимізації фінансових витрат. Для подальшого успішного розвитку банку слід зосередитись на покращенні управління кредитними ризиками, збільшенні частки якісних кредитів та оптимізації відсоткових витрат.

Зараз українські банки переживають надзвичайно складний період через війну. Ця ситуація вимагає нового підходу до взаємодії з клієнтами. Однак українським банкам вдалося зберегти довіру клієнтів. АТ “СЕНС БАНК”, у цей період акцентує увагу на наданні підтримки клієнтам як один із основних пріоритетів своєї діяльності під час війни.

Міжнародні банки використовують спеціальні методики кредитного рейтингу, які включають різні оцінні параметри для визначення кредитоспроможності позичальника. Ці методики характеризуються складністю та можливістю порівняння всіх аспектів кредитного ризику.

Англійські клірингові банки здійснюють оцінку можливого ризику неплатоспроможності за кредитом за допомогою методик «PARSEL» та «SAMRARI». Ці методи включають в себе високотехнологічні техніки для оцінки ймовірності того, що позичальники не виконають свої кредитні зобов'язання.

Банки використовують ці методи для оцінки кредитоспроможності як індивідуальних осіб, так і підприємств, забезпечуючи розумне кредитування та ефективне управління ризиками. Застосовуючи ці методи, банки можуть

приймати обґрунтовані рішення щодо схвалення кредитів та ефективно управляти своїми кредитними портфелями.

Методика «PARSEL» (Probability of Absolute Risk of Single Event Loss) використовується для оцінки ймовірності виникнення конкретної події чи втрати для клірингових банків. Цей метод допомагає визначити ризики неплатоспроможності клієнтів або інших фінансових установ за допомогою аналізу імовірності окремих подій, які можуть вплинути на їхню спроможність виплачувати кредити або здійснювати операції на ринку.

Методика «PARSEL» дозволяє банкам визначити рівень ризику для кожного конкретного клієнта або події, що є важливим для прийняття рішень щодо надання кредитів, управління портфелем та розвитку бізнесу. Цей метод дозволяє кліринговим банкам точно оцінити можливі втрати та вжити заходів для їх запобігання.

Методика «CAMPARI» включає декілька ключових критеріїв для оцінки кредитного ризику: С (Character) - репутація позичальника, А (Ability) – оцінка фінансової здатності позичальника та його бізнесу, М (Means) – аналіз необхідності звертання за позичкою та ресурсів, які позичальник має, Р (Purpose) - ціль кредиту та докладне обґрунтування її, А (Amount) - сума, яку позичальник запитує та обґрунтування необхідності цієї суми, R (Repayment) – можливість позичальника погасити кредитні зобов'язання, І (Insurance) – спосіб страхування кредитного ризику [18].

Ці критерії допомагають банкам та фінансовим установам здійснити комплексну оцінку кредитного ризику позичальника перед наданням кредиту.

У різних країнах застосовують різноманітні методи реструктуризації фінансових кредитів для вирішення проблем боржників. Наприклад, в Аргентині активно використовують стратегії, такі як викуп проблемних кредитів, зниження відсоткових ставок та конвертація валютних кредитів. У Мексиці популярні методи включають викуп проблемних кредитів, продовження термінів позичок та зменшення основної суми кредиту. У США

застосовуються стратегії, які включають зниження відсоткових ставок, подовження термінів позичок та зменшення загальної суми боргу і так далі. Ці методи використовуються для стабілізації фінансового стану боржників і покращення їхньої здатності повернути борги.

У практиці американських банків використовують «правило п'ятох С»: 1 С (customer`s character — характер позичальника) - репутація позичальника, ступінь відповідальності, готовність і бажання сплатити борг; 2 С (capacity to pay - фінансові можливості) - припускає ретельний аналіз доходів і витрат позичальника і перспективи їхнього розвитку в майбутньому; 3 С (capital) — капітал, майно; 4 С (collateral) — забезпечення позики, достатність, якість і ступінь реалізовуваної застави у випадку непогашення позички; 5 С (current business conditions and goodwill — загальні економічні умови) — визначають діловий клімат у країні і впливають на становище банку і позичальника.

Перераховані критерії «сі» іноді доповнюють шостим критерієм - 6 С (control) — моніторинг законодавчих основ діяльності позичальника і відповідність його стандартам банку [26].

Управління кредитним ризиком вимагає комплексного підходу та постійного моніторингу фінансових процесів. Банки вдаються до різноманітних стратегій та методів, щоб забезпечити стабільність своєї фінансової системи та захистити себе від можливих втрат. Розглядані методики та стратегії стають важливими інструментами для банківських установ у вирішенні кредитних викликів та забезпеченні стійкості фінансових операцій у сучасних умовах.

Підвищення якості кредитного портфеля є важливим завданням для будь-якого банку, оскільки воно сприяє зниженню кредитного ризику та підвищенню фінансової стабільності. Сенс Банк може застосувати кілька стратегій для цього:

- Сенс Банк може впровадити більш жорсткі критерії для оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників. Це включає використання

сучасних моделей скорингу, які враховують широкий спектр фінансових та нефінансових показників. Наприклад, банк може аналізувати доходи, витрати, кредитну історію, поточні фінансові зобов'язання, а також репутацію та історію взаємодії з іншими фінансовими установами. Використання алгоритмів машинного навчання може допомогти точніше передбачати здатність позичальника виконувати свої зобов'язання.

- Крім традиційних фінансових даних, банк може почати використовувати нетрадиційні джерела інформації, такі як поведінкові дані клієнтів (наприклад, їх платіжна дисципліна), дані з відкритих джерел, аналіз фінансових транзакцій та інші джерела, що можуть надати більш повну картину про потенційного позичальника. Це допоможе виявити потенційні ризики на ранніх стадіях та приймати більш обґрунтовані рішення щодо надання кредитів.

- Банк може розробити диференційовані кредитні продукти, що враховують різні рівні ризику. Наприклад, клієнтам з високою кредитоспроможністю можна запропонувати кредити з нижчими процентними ставками та більш гнучкими умовами погашення. Для клієнтів з підвищеним ризиком банк може запропонувати кредити з вищими ставками або вимагати додаткове забезпечення. Це дозволить банку знизити ризики неповернення кредитів та збільшити дохідність від кредитних операцій.

- Розробка індивідуальних графіків погашення, які враховують специфічні обставини клієнтів, такі як сезонні коливання доходів, може зменшити ризик невиконання зобов'язань. Наприклад, банк може запропонувати аграрним підприємствам більш гнучкі умови погашення кредитів під час збирального сезону, коли доходи є найвищими.

- Впровадження системи регулярного моніторингу дозволить банку своєчасно виявляти проблемні кредити та вживати необхідних заходів для їх врегулювання. Банк може використовувати спеціальні програмні рішення для автоматичного відстеження стану кредитів, що дозволить виявляти ознаки потенційних проблем на ранніх стадіях.

- Сучасні аналітичні інструменти можуть допомогти банку більш ефективно управляти кредитним портфелем. Використання технологій машинного навчання та аналізу великих даних може допомогти виявляти тенденції та патерни, що вказують на можливі проблеми з певними кредитами. Це дозволить банку приймати більш обґрунтовані рішення щодо управління ризиками.

- Банк може запровадити програми підтримки для клієнтів, які мають труднощі з погашенням кредитів. Це може включати реструктуризацію боргів, продовження термінів погашення або інші форми фінансової допомоги, що дозволять клієнтам відновити платоспроможність. Активна співпраця з клієнтами допоможе зменшити ризик дефолту та збільшити рівень повернення боргів.

- АТ “СЕНС БАНК” може надавати консультації своїм клієнтам з питань фінансового планування та управління боргами. Це допоможе клієнтам краще управляти своїми фінансами, уникати зайвих витрат та своєчасно виконувати свої зобов'язання перед банком. Такі консультації можуть включати навчальні програми, семінари та індивідуальні консультації.

- Банк може знизити ризики шляхом диверсифікації свого кредитного портфеля. Це може включати зменшення залежності від окремих великих позичальників або галузей, а також розширення географічної присутності банку. Диверсифікація допоможе зменшити вплив негативних економічних подій на окремі сектори або регіони на загальний стан кредитного портфеля.

- Малий та середній бізнес зазвичай менш вразливий до макроекономічних змін порівняно з великими корпораціями. Розширення кредитування в цьому сегменті може допомогти банку створити більш стабільний кредитний портфель. Банк може розробити спеціальні програми підтримки для малого та середнього бізнесу, що включатимуть гнучкі умови кредитування та консультаційну підтримку.

- Інвестування в навчання та професійний розвиток співробітників є важливим кроком для підвищення якості кредитного портфеля. Банк може організувати регулярні тренінги та навчальні програми для своїх співробітників, що включатимуть курси з фінансового аналізу, управління ризиками та сучасних технологій у банківській справі. Це допоможе співробітникам більш ефективно виконувати свої обов'язки та приймати обґрунтовані рішення щодо кредитування.

- Використання FinTech може значно покращити процеси кредитування. Сучасні технології дозволяють автоматизувати багато процесів, зменшуючи людський фактор та підвищуючи ефективність. Наприклад, цифрові платформи можуть автоматизувати процес подання заявок на кредит та їх обробки, що зменшує час на прийняття рішень та підвищує точність оцінки кредитоспроможності.

- Блокчейн може забезпечити прозорість та незмінність даних, що використовуються для оцінки кредитоспроможності клієнтів. Це знижує ризики шахрайства та підвищує довіру до кредитних процесів. Використання смарт-контрактів на базі блокчейн може автоматизувати виконання умов кредитних договорів, зменшуючи ризики невиконання зобов'язань.

- Регулярна публікація звітів про кредитну діяльність банку може підвищити довіру з боку клієнтів та інвесторів. Відкритість та прозорість допомагають зміцнити репутацію банку та демонструють його готовність до відповідального ведення бізнесу.

- Залучення незалежних аудиторів для перевірки якості кредитного портфеля та процедур управління ризиками дозволить виявити слабкі місця та розробити рекомендації для їхнього усунення. Незалежний аудит допоможе підвищити довіру до банку з боку регуляторів та інвесторів.

Застосування цих методів у комплексі дозволить Сенс Банку не лише підвищити якість свого кредитного портфеля, але й забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Впровадження сучасних технологій, посилення процедур кредитного аналізу та моніторингу, активна співпраця з

клієнтами, а також підвищення кваліфікації персоналу та прозорості діяльності банку є ключовими кроками для досягнення цілі. Посилення процедур кредитного аналізу дозволить банку точніше оцінювати ризики та підбирати клієнтів з відповідним рівнем кредитоспроможності. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, покращить ефективність та безпеку кредитних операцій. Диференціювання умов кредитування дозволить банку мінімізувати ризики шляхом встановлення індивідуальних умов для різних категорій клієнтів. Розширення моніторингу та контролю допоможе своєчасно виявляти та управляти проблемними кредитами. Зміцнення співпраці з позичальниками та активна підтримка клієнтів сприятимуть вирішенню фінансових труднощів та збільшенню шансів на повернення кредитів. Усі ці заходи разом сприятимуть підвищенню якості кредитного портфеля СЕНС Банку та забезпечать стабільний та сталій розвиток у майбутньому.

Висновки до розділу 2

АТ “СЕНС БАНК” в основному спрямовує свої кредитні ресурси на підтримку юридичних осіб. Ця категорія клієнтів складає значну частину їх кредитного портфеля. За останні три роки, від 2021 по 2023 рік, кредити, надані юридичним особам, відігравали домінуючу роль у порівнянні з кредитами для фізичних осіб.

За цей період, кредити юридичним особам складали значну частину в загальній структурі кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК”. Наприклад, у 2021 році вони складали близько 60% від усіх кредитів банку, у 2022 році ця частка становила близько 66%, а у 2023 році - близько 76%.

Галузь економіки пов'язана з операціями з нерухомим майном складає найбільшу частку в кредитному портфелі банку, а саме 24% у 2023 році, також вагому частку займає оптова торгівля - 21%, далі йде сільське господарство - 10%. В загальному, через запровадження воєнного стану та

облікову ставку НБУ, загальна кількість кредитів скоротилася, однак АТ “СЕНС БАНК” намагається повернутися до активного режиму кредитування підприємств та підтримує як наявних, так і нових клієнтів.

Аналіз фінансових показників АТ “СЕНС БАНК” за 2021-2023 роки показав покращення фінансової стабільності завдяки зростанню коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом і стабільному збільшенню прибутковості кредитних операцій. Незважаючи на значне зростання проблемних кредитів у 2022 році, банк успішно зменшив їх частку у 2023 році, свідченням чого є покращення коефіцієнта якості кредитного портфеля. Однак, спостерігається зниження співвідношення відсоткових доходів і витрат, що вказує на необхідність оптимізації фінансових витрат. Для подальшого успішного розвитку банку слід зосередитись на покращенні управління кредитними ризиками, збільшенні частки якісних кредитів та оптимізації відсоткових витрат.

АТ “СЕНС БАНК” може покращити якість свого кредитного портфеля шляхом застосування жорстких критеріїв оцінки кредитоспроможності клієнтів, використання сучасних моделей скорингу та алгоритмів машинного навчання. Додатковими стратегіями може стати використання нетрадиційних джерел інформації, розробка диференційованих кредитних продуктів та розробка індивідуальних графіків погашення. Важливими також є впровадження систем моніторингу, навчання співробітників, використання технологій FinTech та блокчейну, а також публікація звітів про кредитну діяльність та залучення незалежних аудиторів.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши кредитний портфель АТ “СЕНС БАНК” та дослідивши шляхи зменшення його ризиковості», можна зробити наступні висновки:

1. Визначено сутність кредитного портфелю банку, який є сукупністю усіх кредитів, наданих банком його клієнтам, яка включає в себе різноманітні види позик, класифіковані за різними критеріями, такими як вид кредиту (споживчий, іпотечний, корпоративний тощо), термін кредитування (короткострокові, середньострокові, довгострокові), рівень ризику, галузь економіки, в якій діє позичальник, та інші параметри. Кредитний портфель відображає кредитну політику банку та його підхід до управління кредитними ризиками, а також є основним джерелом доходу для банку через отримання відсотків і комісійних платежів.

2. З'ясовано роль кредитного портфелю в забезпеченні ефективної кредитної політики банку, що стає фундаментальною частиною діяльності комерційного банку, впливаючи на його здатність до стійкого функціонування в довгостроковій перспективі. У довгостроковій перспективі важливість ефективного управління кредитним портфелем для банку важко переоцінити. Цей портфель стає не лише відображенням фінансової діяльності, але й стратегічною керованою складовою, що сприяє визначенню банківської стратегії.

3. Розглянуто організаційно-економічну характеристику АТ “СЕНС БАНК”- українського комерційного банку, 100% акцій якого належать державі. Він на українському ринку є восьмим за розміром активів фінансовим інститутом із найбільшою кількістю відділень. Станом на 2023 рік банк був заслужено популярним серед широкого кола клієнтів. На цю дату було зареєстровано понад 3 мільйони фізичних осіб, що користуються різноманітними фінансовими послугами банку. Окрім цього, близько 55

тисяч юридичних осіб і близько 82 тисячі ФОПів також вибрали цей банк для вирішення своїх фінансових питань.

У кінці 2022 року АТ «СЕНС БАНК» зафіксувало збиток у розмірі 6,965 млрд грн, в основному через зростання резервів на покриття заборгованості перед клієнтами, які взяли кредити. Тобто, головним чином це було пов'язано з формуванням резервів для проблемних активів, що досягли 21 млрд грн. Ця заборгованість майже у 6,5 разів перевищила показники за аналогічний період минулого року. Однак варто зазначити, що чистий процентний дохід АТ «СЕНС БАНК» за дев'ять місяців 2022 року порівняно з показником за дев'ять місяців 2021 року виріс на 21,88% (до 5,494 млрд грн), а його чистий комісійний дохід зменшився на 22,14% (до 2,149 млрд грн).

У 2023 році банк показав значний приріст прибутку, перевищивши позначку в 5 мільярдів гривень. Ймовірно, це велике досягнення було обумовлене рядом факторів, серед яких ключовим стала націоналізація банку. Після цієї події, українці стали більш зацікавлені в користуванні послугами банку, оскільки тепер він не має зв'язків з російськими олігархами.

Однак, варто зазначити, що чистий процентний дохід банку за 2023 рік зменшився на 20,55%, досягнувши 5,540 млрд грн. Це може бути результатом зниження процентних ставок або зміни структури кредитного портфеля. Чистий комісійний дохід також знизився на 17,25%, склавши 2,352 млрд грн. Зменшення чистих доходів може бути пов'язане з загальною економічною ситуацією в країні, впливом війни та воєнного стану, що обмежило ділову активність та знизило обсяги операцій, які приносять комісійні доходи.

Незважаючи на ці виклики, АТ «СЕНС БАНК» зумів зберегти вагомий обсяг ключових статей своїх доходів та досягти значного прибутку в умовах складної макроекономічної ситуації, викликаній військовою агресією росії та запровадженням воєнного стану в Україні. Це свідчить про ефективне управління банком, здатність адаптуватися до змін та підтримувати фінансову стабільність навіть у кризових умовах.

4. Проаналізовано обсяги кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК” та виявлено, що в основному спрямовує свої кредитні ресурси на підтримку юридичних осіб. Станом на сьогодні кредитний портфель АТ “СЕНС БАНК” значно зріс. З початку 2024 року обсяг кредитування зріс на 1,8 мільярда гривень, що становить приріст у 8%, і тепер загальна сума кредитного портфеля перевищує 25,7 мільярда гривень. Найбільший приріст відбувся у квітні 2024 року. У квітні кількість нових кредитних угод для корпоративних клієнтів склала понад 46% від усіх чинних угод цього сектору, а для малого та середнього бізнесу цей показник становив 30,77%. Середній розмір кредиту для великих корпоративних клієнтів становить 57 мільйонів гривень, а для малого та середнього бізнесу – 8,6 мільйона гривень.

Зокрема банк відновив участь у програмі підтримки мікро- та малого підприємництва в Україні «Доступні кредити 5-7-9». Наразі корпоративний блок розглядає понад 160 кредитних заявок від чинних та потенційних клієнтів на загальну суму понад 18 млрд грн. Ця програма стимулює розвиток малих і середніх підприємств, надаючи їм можливість отримати кредит за вигідними умовами. За короткий період з моменту приєднання до програми у жовтні минулого року, кредитний портфель банку за цією програмою зріс на 30%, що свідчить про активний і успішний розвиток цього напрямку.

Найбільш значущим є приєднання банку до пільгової іпотечної програми "є-Оселя" у листопаді минулого року. Ця програма надає українцям можливість отримати іпотечний кредит на придбання власного житла під вигідні відсоткові ставки. За програмою "є-Оселя" клієнти можуть отримати кредит до 20 років за ставкою 3% або 7% річних. Це значно полегшує доступ до житла для багатьох українців і сприяє розвитку ринку нерухомості.

5. Оцінено ефективність управління кредитною діяльністю АТ “СЕНС БАНК” та виявлено, що протягом перших дев'яти місяців 2023 року АТ “СЕНС БАНК” зазнав незначного зростання обсягу непрацюючих кредитів. Однак наприкінці року ситуація почала покращуватися. З вересня до грудня

частка проблемних кредитів зменшилася на один відсотковий пункт, досягнувши 43,6%. У грошовому вираженні це зниження становило 28,1 мільярда гривень.

У 2021 році банк демонстрував відносно стабільні показники ризику: норматив Н7 становив 14,72%, що було значно нижче граничного значення 25%. Норматив Н8 склав 96,28%, також залишаючись в межах допустимого рівня, та норматив Н9 був 12,20%, що перевищувало встановлений максимум у 5%, але залишалось в межах допустимих відхилень.

6. Досліджено шляхи мінімізації кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля АТ “СЕНС БАНК” та виявлено, що банк може покращити якість свого кредитного портфеля шляхом застосування жорстких критеріїв оцінки кредитоспроможності клієнтів, використання сучасних моделей скорингу та алгоритмів машинного навчання. Додатковими стратегіями може стати використання нетрадиційних джерел інформації, розробка диференційованих кредитних продуктів та розробка індивідуальних графіків погашення. Важливими також є впровадження систем моніторингу, навчання співробітників, використання технологій FinTech та блокчейну, а також публікація звітів про кредитну діяльність та залучення незалежних аудиторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. *Modern Economics*. 2019. № 15. С. 21-26.
2. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2 (27). С. 157.
3. Бурлаєнко Т. І. Особливості управління кредитним портфелем банку. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2016. С. 767.
4. Владика Ю. П., Охріменко В. В. Особливості формування кредитного портфеля комерційного банку : thesis. 2021. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/54652> (дата звернення: 26.05.2024).
5. Владика Ю. П., Турова Л. Л., Тарасенко Т. В. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-103> (дата звернення: 26.05.2024).
6. Волкова В. В., Власенко О. С. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2. С. 76–85. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.8> (дата звернення: 26.05.2024).
7. Волкова В. В., Волкова Н. І., Ставська К. А. Концепція вдосконалення оцінки якості кредитного портфеля в управлінні кредитною діяльністю банку. *Економіка і організація управління*. 2021. №1 (41). С. 30-40.
8. Дзюблюк О. В. Управління кредитним процесом комерційних банків у контексті мінімізації кредитного ризику із використанням новітніх фінансових інструментів. *Світ фінансів*. 2017. №. 2 (19). С. 7-16.
9. Долінський Л. Б. Ідентифікація та кількісне оцінювання кредитного ризику комерційного банку. *Економічний аналіз*. 2016. № 1. С. 180-189.

10. Доценко І. О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. С. 97.
11. Дуброва Н. П., Тріль А. О. Кредитна політика комерційного банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 3(2). С. 59-61.
12. Коптюх О. Г. Вплив рефінансування на кредитний портфель банків: теоретичні аспекти та моделювання. *Бізнес інформ*. 2017. № 5. С. 190–195.
13. Косова Т. Д., Арсенюк Н. М., Буй П. С. Адаптивний фінансовий механізм управління інвестиціями і кредитним портфелем підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. №2. С. 103-108. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-2-15> (дата звернення: 26.05.2024).
14. Куліш Г.П, Кот М.А. Управління кредитним портфелем банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 18. С. 463-467.
15. Курінна В. В. Кредитні ризики банківської системи України. *Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд*. 2021. № 1 С. 94-95.
16. Ларіонова К. Л. Аналіз та проблеми оцінки кредитного ризику банків України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 233-240.
17. Лисенок О. В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. *Вісник ЖДТУ*. 2016. С. 186.
18. Лисенок О. В., Бадизм О. С., Древуш А. Р. Управління кредитним ризиком банку в умовах нестабільності вітчизняної економіки. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2016. С. 175.
19. Литовченко О.Ю., Глущенко І.О. Сутність кредитного портфеля банку, його функції та склад. 2015. URL: https://www.rusnauka.com/21_TSN_2015/Economics/1_196431.doc.htm (дата звернення: 26.05.2024).
20. Манжула Д. П. Роль кредиту в діяльності комерційних банків. *Молодий вчений*. 2016. № 2. 67-70.

21. Маринюк Л. В. Формування та особливості кредитної політики банку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 1. С. 153-159.
22. Михайляк Г. В., Михайляк І. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27(2). С. 103-106.
23. Надієвець Л. М., Гевал О. О. Складові механізми формування та реалізації кредитної політики банку. *Науковий журнал*. 2017. №11. С. 153-155.
24. Нечаєва І. А., Каплан Ю. О. Теоретичні основи управління якістю кредитного портфеля. *Бізнесінформ*. 2018. С. 116.
25. Ніколаєнко Ю. В. Процес управління кредитним ризиком як складова банківського менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. С. 101.
26. Ніколаєнко Ю. В. Світовий досвід та сучасні тенденції у галузі управління кредитним ризиком. *Ефективна економіка*. 2015. № 11.
27. Осташ С. В. Кредитна політика комерційного банку та оцінка кредитного портфеля банків України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : Економіка. 2014. Вип. 3. С. 117-121.
28. Офіційний сайт АТ “СЕНС БАНК”. URL: <https://sensebank.ua/> (дата звернення: 26.05.2024).
29. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 26.05.2024).
30. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 26.05.2024).
31. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфеля. *Фінансовий простір*. 2019. № 2(18). С. 14–21.
32. Питання акціонерного товариства “Державний ощадний банк України” : Постанова Каб. Міністрів України від 05.06.2019 р. № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568-2019-п#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

33. Похитон І. П., Крот Л. М. Макроекономічні фактори формування кредитної політики банку. *XXX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених "Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства"*. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2222-5099.2023.9.7> (дата звернення: 26.05.2024).

34. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : станом на 29 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

35. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 : станом на 17 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

36. Рибалко О. П. Кредитна політика комерційного банку та стратегії її реалізації. *Інтелект XXI*. 2018. С. 120.

37. Семенча І.Є. Ефективне управління кредитною діяльністю банку: системний погляд професійного менеджера. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 34. С. 291-297.

38. Серик Ю.В. Управління кредитним портфелем банку. *Економіка і управління*. 2017. №4. С. 70-75.

39. Сорока А. В. Кредитна політика банку як основа управління кредитним ризиком. *Молодий вчений*. 2017. С. 771.

40. Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І. Методи удосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/90.pdf (дата звернення: 26.05.2024).

41. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. С. 112.

42. Суханова А. В., Пухальська Н. О., Черній Б. С. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальника банківськими установами. *Економіка і суспільство*. 2018. С. 825.

43. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2(38). С. 54–60. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219747](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219747) (дата звернення: 26.05.2024).

44. Шалигіна І. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 186–194. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-29> (дата звернення: 26.05.2024).

45. Turova L., Tarasenko. T. Credit policy of commercial banks under the conditions of marital state. Матер. XXIV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ.Сучасні проблеми науки» (2 квітня 2024 року, м. Київ), НАУ, 2024.